

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

EXAMENSARBETE 15hp
Vårterminen 2021
Ämneslärarutbildningen i musik
Linnea Simon

“Är jag ignorant?”

En kvalitativ intervjustudie om individuell sångundervisning för
transpersoner

Handledare: Sven Kristersson

Sammanfattning

Titel: “Är jag ignorant?” - En kvalitativ intervjustudie om individuell sångundervisning för trans*+sångare.

Författare: Linnea Simon

2017 inkom 153 olika remissyttranden från bland annat Statens skolverk och Statens kulturråd, med förslag för hur transpersoner i Sverige kan få stärkt ställning och levnadsvillkor i Sverige (SOU 2017:92). Mot bakgrund av detta har denna studie för avsikt att kartlägga trans*+sångares och sånglärares uppfattningar om och upplevelser av hur de arbetar tillsammans i individuell sångundervisningen. Syftet är att synliggöra hur dialogen mellan eleven och sångpedagogen ser ut och vad de menar skapar en trygg och lärorik undervisningsmiljö. För studien genomfördes åtta stycken semistrukturerade intervjuer. Informanterna var fyra lärare/elev-par där lärarna identifierade sig som cispersoner och eleverna som transpersoner. Respektive informant intervjuades separat.

Resultatet av studien visar på att alla informantpar tycks ha väl fungerande och utvecklande relationer. Det framgår även att eleverna upplever en stark koppling mellan deras röst och könsidentitet vilket majoriteten av lärarna uppfattat. Genom resultatet går det även att utläsa en varierande kunskapsnivå hos sånglärarna såväl som eleverna gällande trans*+röster. Vidare visar resultatet på ett cisnormativt språkbruk när sånglärarna talar om röster generellt och även när de talar om sin elev.

Nyckelord: *Identitet, språkbruk, sång, sångundervisning, transperson, trans*+, trans*+röst, trans*+sångare*

Abstract

Title: “Am I ignorant?” - A qualitative interview study regarding one-to-one tuition for trans*+ singers.

Author: Linnea Simon

153 inquiries were made in 2017 by, among others, The National Agency for Education in Sweden and the Swedish Arts Council in regard to how to improve transgender people’s position and living conditions in Sweden (SOU 2017:92). The purpose of this study is to survey the observations and experiences of trans*+ singers and singing teachers in an educational environment, and how their roles coincide within one-to-one singing tuition. The purpose of this study is also to explain how the dialogue between the pupil and the singing teacher is regarded by the informants; and to research which distinguishing features the informants consider may create a safe and educational study environment. This study is based on eight semi-structured interviews. The participants of this study were four teachers and their respective students, with the teachers self-identifying as cisgendered, and the pupils as transgender. Each participant was interviewed separately.

The results indicate a functioning, and educational relationship between each teacher and their respective pupil. Evidence reveals that the pupils experience a strong connection between their voice and their gender identity, a connection that is mostly recognised by the teachers. Furthermore, varying levels of knowledge pertaining to the trans*+ voices were discovered amongst both teachers and pupils. Finally, the results present the usage of a cisnormative language; used by the teachers in reference to their pupils whilst discussing vocals.

Key words: *Identity, language use, singing tuition, transgender, trans*+, trans*+ voice, trans*+ singer, voice*

Förord

Jag är ciskvinna och vid valet av detta forskningsområde är jag väl medveten om att jag inte har tolkningsföreträde när det kommer till trans*+frågor. Med denna studie vill jag försöka synliggöra transpersoners erfarenheter och samarbeten med sina sånglärare. Detta för att jag själv ska lära mig, och förhoppningsvis de som läser denna studie, något om transpersoner och trans*+upplevelser så att vi inte ständigt måste förlita oss på våra elever som facit.

Och nu till alla välbehövda tack!

Först och främst vill jag rikta ett stort tack till alla mina åtta informanter. Tack för att ni ville delta och tack för de roliga och lärorika samtalen vi har haft. Detta hade aldrig gått utan er!

Jag vill även tacka Sven Kristersson för fina handledarsamtal. Du sa till mig tidigt i processen att jag ska lita på min forskarinstinkt vilket har varit ord jag återgått till ofta under arbetets gång. Under samtalen kastade vi oss in i diskussioner vilket gjorde att vi ibland kanske svävade iväg från ämnet, men det satte verkligen igång tankeprocessen och kreativiteten vilket var det jag behövde.

Tack också till opponenter Jonna Glennåker för fina tankar, tips och peppande kommentarer, inte minst vid för-opponeringen. Där lyckades du på något sätt sammanfatta studien och tyda min diskussionsdel trots att den var långt ifrån klar och på så vis hjälpte mig stort vid slutetappen av arbetet.

Tack även till Josefin Tiderman för att du kom in med fräscha ögon mot slutet för hjälp med korrekturläsning och tack till Adia Smith-Eriksson för hjälpen med att vässa till minsta formulering i mitt abstract.

Jag måste även passa på att tacka min mamma för all stöttning genom arbetet och för att du alltid svarar när jag ringer med panik upp till öronen! Och tack till min mormor som gav mig en plats att arbeta på! Tack för att ni båda alltid finns där!

Sist men inte minst vill jag rikta ett stort tack till tomat-gänget: Veronica Åkesson, Jonna Glennåker (igen), Hanna Sundén och Kevin Nguyen. Utan våra pomodoro-sessions via Zoom hade denna resa varit oerhört mycket tråkigare och jag tvekar på att denna studie någonsin skulle blivit skriven. TACK! VI KLARADE DET, VI ÄR BÄST!

Innehållsförteckning

BEGREPPSFÖRKLARINGAR.....	9
1. INLEDNING	12
1.1 BAKGRUND.....	13
1.2 DISPOSITION AV STUDIEN	14
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	15
3. TIDIGARE FORSKNING OCH HANDBOKSLITTERATUR	16
3.1 AVGRÄNSNING AV FORSKNINGSTEORI	16
3.2 IDENTITET	17
3.2.1 Könsidentitet.....	18
3.2.2 Röst kopplat till identitet	18
3.3 RELATIONEN MELLAN LÄRARE OCH ELEV	19
3.3.1 Sångläraren och sångeleven.....	19
3.4 SPRÅKBRUK.....	20
3.4.1 Språkbruk i relation till röst och könsidentitet.....	21
3.5 SÅNGUNDERVISNING FÖR TRANS*+SÅNGARE	22
3.5.1 Röstideal.....	22
3.5.2 Kroppsformande kläder	23
3.5.3 Transition och hormonbehandling	23
4. METOD	25
4.1 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN.....	25
4.1.1 Val av kvalitativ metod.....	26
4.2 KVALITATIV INTERVJU.....	26
4.2.1 Val av kvalitativ intervju	27
4.3 GENOMFÖRANDE.....	27
4.3.1 Urval.....	27
4.3.2 Informanter.....	28
4.3.3 Datainsamling.....	29
4.3.4 Transkribering	30
4.4 ANALYS AV DATA	30
4.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	31
4.6 STUDIENS GILTIGHET OCH TROVÄRDIGHET.....	32

5. RESULTAT.....	33
5.1 RÖST KOPPLAT TILL IDENTITET	33
5.1.1 Informantpar 1 om röst kopplat till identitet	33
5.1.2 Informantpar 2 om röst kopplat till identitet	34
5.1.3 Informantpar 3 om röst kopplat till identitet	35
5.1.4 Informantpar 4 om röst kopplat till identitet	36
5.2 RELATIONSBYGGET	37
5.2.1 Informantpar 1 om relationsbygget	37
5.2.2 Informantpar 2 och Informantpar 3 om relationsbygget.....	38
5.2.3 Informantpar 4 om relationsbygget	39
5.3 KUNSKAP OM TRANS*+SÄNGARE OCH TRANS*+RÖSTER.....	40
5.3.1 Informantpar 1 om kunskap.....	40
5.3.2 Informantpar 2 om kunskap.....	42
5.3.3 Informantpar 3 om kunskap.....	43
5.3.4 Informantpar 4 om kunskap.....	44
6. DISKUSSION.....	46
6.1 SYN PÅ RÖST KOPPLAT TILL IDENTITET	46
6.2 UNDERVISNINGEN	48
6.3 VOKABULÄR OCH FORMULERINGAR	53
6.4 SLUTSATS OCH VIDARE FORSKNING.....	56
6.5 AVSLUTANDE ORD OCH REFLEKTIONER	57
REFERENSER	59
BILAGA 1 - SAMTYCKESBLANKETT LÄRARE.....	62
BILAGA 2 - SAMTYCKESBLANKETT ELEV.....	63
BILAGA 3 - INTERVJUGUIDE LÄRARE.....	64
BILAGA 4 - INTERVJUGUIDE ELEV.....	66

Begreppsförklaringar

I denna studie används begreppet trans*+ i olika kombinationer, exempelvis trans*+röst och trans*+sångare. Miller (2016) förklarar begreppet på följande vis:

While some activists draw on the use of trans (without the asterisk and/or the plus sign), which is most often applied to trans men/women, the asterisk with the plus sign more broadly references ever-evolving non-cisgender gender identities, which are identified as, but certainly not limited to, (a)gender, cross-dresser, bigender, genderfluid, genderf**k, genderless, genderqueer, non-binary, non-gender, third gender, trans man, trans woman, transgender, transsexual, and two-spirit. How the term trans*+ continues to take form will evolve as identities and theories morph in indeterminate ways. (Miller, 2016, sid. 2)

Likt Miller (2016) har jag valt att använda trans*+ i denna studie för att understryka termen som ett paraplybegrepp.

Nedan följer en lista med förklaring till relevanta termer och begrepp som används i studien.

Binder (engelsk term som används även på svenska)

En binder är ett slags tajt klädesplagg som ser ut som ett kort eller långt linne. Det är ett kompressionsplagg som är gjort i speciella material som trycker till runt bröstkorgen så att det blir en mer platt siluett. (Transbutiken, 2020, *Frågor & svar*)

Cisperson

En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Cis är latin för ”på samma sida”. (RFSL, 2019-05-09, *Begreppsordlista*)

Crossdresser

Har kommit att allt oftare ersätta begreppet *transvestit*. Att crossdressa är att, ibland eller ofta, ha ett annat könsuttryck än det som förväntas utifrån ens juridiska kön. Det kan handla om kläder, smink, hår, kroppsspråk, röstläge och andra attribut. (RFSL, 2019-05-09, *Begreppsordlista*)

Ickebinär

En person vars könsidentitet inte är kvinna eller man. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det: en del känner sig som både tjej och kille, andra att man befinner sig mellan de två kategorierna. Många ickebinära är inget kön. En del ickebinära har könsdysfori och behov att ändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi. Ibland används ickebinär som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen. (RFSL, 2019-05-09, *Bregreppsordlista*)

Könsdysfori

Könsdysfori är en stark och ihållande känsla av att vara tilldelad fel kön, vilket orsakar psykiskt lidande och ofta en nedsatt förmåga att fungera i vardagen. Könsdysfori kan vara kroppslig och/eller social. Kroppslig könsdysfori kan innebära att vissa kroppsdelar eller en röst kan väcka starkt obehag eller ångest, eftersom de inte stämmer överens med ens könsidentitet. Social könsdysfori uppstår när andra inte behandlar en som det kön man är, t.ex. använder fel pronomen. Många transpersoner, men inte alla, upplever könsdysfori. Könsbekräftande vård och behandling gör ofta att könsdysforin minskar. (RFSL, 2019-05-09, *Bregreppsordlista*)

Transition

Används ofta för att beskriva en könsbekräftande process: den period då man exempelvis kan ändra namn och pronomen och genomgå kroppsliga förändringar. Om en vill ändra juridiskt kön och/eller genomgå underlivskirurgi ses det ofta som slutet på en transition. Men för den som inte vill eller kan ändra exempelvis juridiskt kön är transitionen klar när en känner sig klar. Det handlar helt enkelt om att gå från A till B - oavsett vad B innebär för en enskild person. Transition kan också betyda social transition, som innebär att man börjar leva i enlighet med sin könsidentitet. Många som transitionerar socialt ändrar namn och/eller pronomen och klär sig på sätt som hen känner uttrycker hens könsidentitet. För att göra en social transition krävs ingen könsutredning eller könsbekräftande behandling. (Transformering 2021-03-04, *Ordlista*)

Transperson

En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln. Att vara transperson kan också innebära att en inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet trans är latin för "överskridande". Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra. (RFSL, 2019-05-09, *Bregreppsordlista*)

1. Inledning

Jag är vokalist. Min trygghet ligger i min sång, i min röst. Min trygghet ligger i hur jag, genom min instrumentkännedom, kan styra min röst till att uttrycka allt det jag känner och ge folk chans att verkligen lyssna på mig. Att höra vad jag känner och förstå vem jag är. Min röst är mitt instrument, men den är också en stor, avgörande del av min identitet. Att komma till den punkten att jag kan säga att jag är trygg med min röst har krävt år av träning. Min första sånglektion tog jag när jag var nio år gammal. Efter den lektionen visste jag att jag en dag skulle bli sångpedagog. Trots den beslutsamheten och vetskapen så kände jag mig aldrig trygg med min röst. Den lät aldrig sådär mainstream poppig som rösterna jag hörde på radio och för det skämdes jag. När jag senare på gymnasiet började sjunga klassiskt möttes jag där igen av samma osäkerhet. Min röst lät stor och klumpig i jämförelse med alla de lätta, glittrande rösterna jag hörde runt omkring mig. Det är inte förrän nu, efter snart fem år av studier på högskolenivå och 15 år sen min första sånglektion, som jag genuint kan säga att jag finner trygghet i min röst och att jag gillar min röst. För att komma hit har det krävts många övningstimmar på mitt instrument, men ännu fler timmar av självinsikt och acceptans om vem jag är som person. När jag nu går in i min roll som sångpedagog förstår jag därför att med det kommer det ett ansvar. Ett ansvar att efter min bästa förmåga hjälpa mina elever att finna samma trygghet i sin röst som jag själv hittat i min.

Under min resa till att hitta min trygghet så har det uppkommit många frågor. Föredrar jag blått, lila eller kanske rosa? Är jag sopran, alt eller kanske mezzosopran? Föredrar jag att bo i Malmö eller Stockholm? Vill jag helst sjunga pop/rock eller klassiskt? Är jag introvert eller extrovert? Vibrato eller inget vibrato? Jag har ställt mig själv alla de stora och små frågorna. Men en fråga som jag aldrig behövt ställa mig är om jag är kvinna eller inte. Jag har alltid pratat om mig själv som tjej och kvinna och jag har alltid blivit talad om som hon. Jag är helt enkelt ciskvinna.

1.1 Bakgrund

År 2014 publicerade Regeringen *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*. Myndigheterna som tilldelades ansvaret för genomförandet av strategin var Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Folkhälsomyndigheten, Statens kulturråd, Socialstyrelsen och Diskrimineringsombudsmannen. Som en uppföljning inkom 2017 153 olika remissyttranden från olika myndigheter, organisationer och kommuner, däribland Statens skolverk, Folkhälsomyndigheten, MUCF och Statens kulturråd, med titeln *[Myndighetens/organisationens/kommunens] remissyttrande över Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och levnadsvillkor SOU 2017:92*. I de olika remissyttrandena går det att utläsa att transpersoner är en extra utsatt och förbisedd grupp i samhället. Det framkommer även att det finns en överrepresentation av människor med psykisk ohälsa och suicidtankar bland transpersoner jämfört med cispersoner. I det fortsatta förebyggande arbetet framkom det att det framförallt behövs en förstärkt kunskap kring ämnet. I relation till sångundervisning framgår det i *The Singing Teacher's Guide to Transgender Voices* att det även är många transpersoner som avstår från att söka sig specifikt till sångundervisning på grund av en rädsla att läraren i fråga inte är tillräckligt kompetent för att hantera elever som står utanför cisnormen (Liz Jackson Hearn & Brian Kremer, 2018).

När jag som kulturutövare, sångpedagog och blivande musiklektör läser dessa remissyttranden förstår jag att även jag som individ äger ett ansvar för att aktivt arbeta med dessa frågor. Det faktum att potentiella elever avstår från att söka min hjälp med sin sång på grund av en misstro till min kunskap om ämnet är inte något jag vill acceptera. Jag har ett ansvar att skapa en trygg och välkomnande undervisningsmiljö för *alla* mina elever. I min sångsal ska mina elever kunna känna sig trygga med att experimentera med sitt konstnärliga uttryck och fria i processen att hitta vem de är i förhållande till sin röst. När jag diskuterat detta ämne med vänner och blivande yrkeskollegor som även de är cispersoner märker jag att det finns ett motstånd att bidra till konversationen och tendensen är att samtalet snabbt dör ut. Jag tror detta i hög grad beror på en generell okunskap om ämnet och en rädsla för att säga något fel och eventuellt kränkande. Detta är enligt mig inte så överraskande. Under den fem år långa musiklektörutbildningen jag snart avslutat har vi endast lagt en timme totalt på att diskutera trans*+frågor och trans*+upplevelser. Mot bakgrund av den strategi som Regeringen kom med 2014 och de

153 remissyttranden som gjordes 2017 anser jag detta som en alldeles för liten del av min utbildning. Den timmen kommer jag alltid att ta med mig för den var oerhört värdefull, men den räcker inte. Jag som lärare ska inte känna en rädsla inför att prata om och med mina elever, för hur ska jag då någonsin kunna skapa en trygg undervisningsmiljö?

1.2 Disposition av studien

Denna studie kommer att börja med en genomgång av studiens syfte och frågeställning. Sedan kommer en presentation av tidigare forskning och handbokslitteratur som berör ämnen inom undervisning, trans*+sägare och identitet samt språkbruk. Därefter följer en förklaring av studiens metodval och genomförande. Sedan följer en redogörelse för resultatet av den insamlade data från studiens informanter. Avslutningsvis kommer en diskussion där data från informanterna kopplas samman med det som tidigare forskning och handbokslitteratur visat, vilket sedan mynnar ut i en slutsats och förslag på vidare forskning.

2. Syfte och frågeställningar

Denna studie har för avsikt att kartlägga trans*+sångares och sånglärares uppfattningar om och upplevelser av hur de arbetar tillsammans i individuell sångundervisning. Syftet är att synliggöra hur dialogen mellan eleven och sångläraren ser ut. Kartläggningen syftar till att undersöka vad informanterna menar skapar en trygg och lärorik undervisningsmiljö för eleverna. Ett mera övergripande och långsiktigt syfte med studien är därför att bidra till en diskussion kring sångundervisning av transpersoner och hur en lyhörd dialog mellan sånglärare och elev kan skapas på detta område. Studiens syfte leder till följande frågeställningar:

- a) Hur beskriver informanterna sin syn på röst kopplat till identitet?
- b) Vad säger informanterna om lärare/elev-relationens påverkan på undervisningen?
- c) Vilken vokabulär och vilka formuleringar använder sig informanterna av när de talar om trans*+sångare?
- d) Vad berättar läraren om sina kunskaper om trans*+sångare och vad säger informanterna om hur lärarens kunskap påverkar sångundervisningen?

3. Tidigare forskning och handbokslitteratur

I följande kapitel kommer det att presenteras tidigare forskning och litteratur relevant för kategorierna *identitet*, *relationen mellan lärare och elev*, *språkbruk* och *sångundervisning för trans*+sångare*. Kategorierna är bestämda med hänsyn till studiens frågeställningar.

Utifrån vad jag har hittat inför denna begränsade studie, tycks det mesta utav det som publicerats om trans*+röster och trans*+sångare vara baserat på beprövad erfarenhet snarare än genomförda studier. För transparensens skull har jag därför benämnt kapitlet *handbokslitteratur*. Med det menar jag inte att frånta handbokslitteraturen validitet, eftersom dessa källor varit måna om att prioritera transpersoners erfarenheter och upplevelser vilket blir av största relevans då transpersoner äger tolkningsföreträde i dessa frågor.

Det mesta av den forskning och handbokslitteratur jag använder mig av om trans*+sångare är från USA och är därav på engelska. Även viss annan litteratur jag redovisar är på engelska. I de fall jag har valt att citera någon av dessa texter har jag valt att ha kvar citaten på engelska. Detta för att jag inte vill riskera att lägga in min egen tolkning och värdering i översättningen. Det har också varit fall då jag inte hittat ett motsvarande, vedertaget svenskt uttryck eller ord och även här har jag valt att behålla det på engelska.

En bok jag har valt att använda mig mycket av när det gäller trans*+sångare specifikt är *The Singing Teacher's Guide to Transgender Voices* (Jackson Hearn & Kremer, 2018). Den fungerar som en handbok för sånglärare som undervisar, eller kommer att undervisa, elever som är trans*+. Handboken har sammanställt en mängd forskning på området och även intervjuer med trans*+sångare för att lyfta deras egna röster. Boken är den första av sitt slag.

3.1 Avgränsning av forskningsteori

Då denna studie är en liten sådan kommer det inte redovisas något djupgående vad beträffar forskningsteori. Däremot anser jag det viktigt att nämna, i syfte att vara transparent, att studiens förhållningssätt till kön tar avstamp i tankar från *konstruktionism*, och studien har även en *normkritisk* utgångspunkt.

Konstruktionismen har ståndpunkten att “verkligheten eller aspekter av verkligheten är socialt konstruerade, dvs. att de är produkter av mellanmänsklig interaktion och kollektivt handlande.” (Nationalencyklopedin, u.å., konstruktionism, första stycket). Med det menas exempelvis att i en fråga om ifall arv eller miljö spelar störst roll, är svaret miljö då människors ageranden grundar sig på sociala sammanhang snarare än på arvsanlag. Enligt Lal Zimman (2018) är idag konstruktionismen en vedertagen utgångspunkt bland forskare inom språk, genus och sexualitet. Zimman skriver även att kön, enligt denna teoretiska utgångspunkt, är en social konstruktion. Det är alltså inte något en föds till utan det är något som samhället har skapat. Förhållningssättet att kön är en social konstruktion är ett perspektiv som jag har utgått ifrån vid arbetet med denna studie.

Nationalencyklopedin (NE) beskriver normkritik som “metoder och teorier som används för att arbeta mot diskriminering och exkludering.” (u.å., första stycket). Det är alltså inte ett förhållningssätt som kritiserar att normer existerar. Det är ett sätt att synliggöra och problematisera de normer i samhället som kan exkludera och i vissa fall utgöra skada för individer och grupper i syfte att ändra på dessa normer, enligt NE. Genom normkritik flyttas därmed fokus från individers eller gruppers normbrytande beteende till normerna i sig (RFSL, 2019-05-09). Exempel som NE ger på sådana normer är: “funktionsnormer, åldersnormer, vithetsnormer, cisnormer och klassnormer” (u.å., tredje stycket). I denna studie ämnar jag att huvudsakligen synliggöra och problematisera cisnormer och könsnormer.

3.2 Identitet

Några grundpelare för människors identitet är en medvetenhet om att en lever, förmåga att särskilja andra från en själv och att kunna styra över sina egna tankar samt handlingar. Det innebär även en kontinuitet som person och en känsla av att det endast finns ett jag. I större utsträckning innebär identitet ett resultat av de erfarenheter en människa har som hjälpt skapa personens personlighet (Nationalencyklopedin, u.å., *identitet*).

3.2.1 Könsidentitet

Könsidentitet innebär det kön som individer själva identifierar sig med, exempelvis kvinna, man, eller ickebinär (RFSL, 2019-05-09). Ens könsidentitet kan, men behöver nödvändigtvis inte överensstämma med det kön en fått sig juridisk tillskrivet vid födseln, poängterar RFSL. Två andra begrepp som kan vara värda att nämna i samband med könsidentitet är *könsuttryck* och det engelska uttrycket *gender perception*.

RFSL (2019-05-09) beskriver könsuttryck som “hur en person uttrycker kön genom till exempel kläder, kroppsspråk, frisyr, röst med mera. Jackson Hearn och Kremer (2018) menar att människors könsuttryck kan uttryckas genom exempelvis maskulina, feminina eller uttryck utanför det binära. De beskriver att ens könsuttryck kan vara kopplat till en persons könsidentitet men det kan likväl vara frikopplat från ens könsidentitet. Jackson Hearn och Kremer skriver även att:

“For folks in *transition*, or in the process of aligning their gender expression with their gender identity, they may choose gender-variant means of expression for safety reasons or to ease the stress and burden of social and/or medical transition.” (s.6)

Jackson Hearn och Kremer (2018) menar här att vissa transpersoner väljer att anpassa sitt könsuttryck för att skydda sig själva fysiskt men även psykiskt under deras eventuella sociala transition och/eller vid könsbekräftande vård.

Gender perception beskriver Jackson Hearn och Kremer (2018) är hur samhället och världen i stort uppfattar, reagerar till och könar en person, oavsett dennes korrekta könsidentitet och könsuttryck. Gender perception bygger på könsnormer och cisnormer. De menar att gender perception, och därmed könande, påverkar hur personer blir behandlade i deras dagliga liv. De förespråkar att alla bör försöka motverka gender perception och att istället tillfråga andra om deras könsidentitet eller föredragna pronomen om det blir relevant.

3.2.2 Röst kopplat till identitet

Jackson Hearn och Kremer (2018) menar att rösten är en del av människors könsuttryck, men är även en stor del av människors gender perception. Detta för att rösten generellt kan användas till att placera människor i olika kategorier. Jackson Hearn och Kremer ger könsidentitet som ett exempel på en sådan kategori men även etnicitet,

socioekonomisk klass och intelligensnivå är kategorier som de tar upp. Rösten är därmed direkt kopplad till hur människor uppfattar varandra.

Paula Collens (2015) beskriver hur sången är tydligt kopplad till vokalister som individer. Hon menar på att sången utgör en del av vem vokalister är som person och därmed deras identitet. Den främsta orsaken till detta tycks vara att vokalistens instrument är en fysisk del av deras kropp. Detta gör att vokalister aldrig fullt ut kan ta en paus från sitt instrument (Collens, 2015).

3.3 Relationen mellan lärare och elev

En god relation mellan läraren och eleven är en viktig förutsättning för elevens lärande och utveckling menar Gert Biesta (2006, refererat i Aspelin, 2013). Biesta anser att det är relationen som gör utbildningen vilket enligt Jonas Aspelin (2013) leder till att det är relationen i sig som lär. Matts Dahlkvist (2019) hänvisar till lärarens roll som en form av ledarskap. Med detta ledarskap poängterar Dahlkvist att "Allt ledarskap förutsätter någon typ av maktutövning" (2019, s. 258) vilket gör att eleven hamnar i beroendeställning till läraren. Vidare menar han att maktdynamiken är något som alla lärare bör vara medvetna om i sin profession. Robert Thornberg (2013) anser att till följd av denna makt läraren besitter, så gestaltar denne normer vilka sedan förmedlas till eleven. Dahlkvist (2019) menar att lärare kan försöka humanisera sig själva genom att verka mer personliga i syfte att minska maktpositionens påtaglighet och därigenom skapa förtroende hos elever. I dessa lägen betonar Dahlkvist att lärarens gräns mellan att vara personlig och privat bör upprätthållas för att inte lärarens ska förlora sitt professionella förhållningssätt.

3.3.1 Sångläraren och sångeleven

Collens (2015) menar att en god relation lärare och elev emellan är en förutsättning för fungerande och utvecklande sånglektioner. Hon hävdar även att vid individuell sångundervisning kan gränsen mellan personlig och privat bli särskilt utmanande att upprätthålla. Detta för att, som nämnt tidigare, vokalistens instrument är en del av dennes kropp vilket kan göra instrumentet till en del av personligheten. Utöver det behandlar vokalister i sitt musicerande låttexter och interpretation vilket Collens menar även det kan stärka kopplingen mellan vokalisten som person och dennes instrument samt musicerande. Gerald Gurss (2020) betonar ytterligare en aspekt att vokalistens mående,

fysiskt som psykiskt, påverkar hur rösten låter och hur vokalisten kan använda den. Som en följd av vokalistens personliga koppling till sitt instrument och sånglärarens behov av att skapa en god relation till eleven, anser Collens (2015) att även sångelever kan ha svårigheter med att förstå gränsen mellan personlig och privat. Hon menar att det i sin tur kan leda till att sångläraren ibland frångår sin roll som lärare och istället antar en roll liknande en vän eller terapeut.

Collens (2015), Gurss (2020) och Jackson Hearn och Kremer (2018) betonar att alla sånglärare bör arbeta för att skapa en öppen och trygg undervisningsmiljö för att främja lärandet. Gurss menar att detta blir av särskild relevans vid undervisning av trans*+sångare. Detta för att trans*+sångare är mer benägna än cissångare att erfara mental och emotionell ohälsa, i synnerhet trans*+sångare som är rasifierade. I skapandet av en öppen och trygg undervisningsmiljö lägger Collens stor vikt vid sånglärarens ärlighet gentemot sångeleven med var denne är i sin sångutveckling. Jackson Hearn och Kremer menar att en kontinuerlig dialog med sångeleven om vad eleven är bekväm med, särskilt för trans*+sångare, är grundläggande i relationsbygget och skapandet av en trygg undervisningsmiljö.

3.4 Språkbruk

Hur folk väljer att formulera sig och vilket språkbruk de använder påverkar människor säger Tove Kjellander:

Hur vi pratar om oss själva och blir pratade om påverkar oss. Det är särskilt viktigt att tänka på när det gäller utsatta grupper med mindre tillgång till makt och samhällets rättigheter. Ordval handlar om värderingar helt enkelt. (Kjellander citerad i Rönnlid, 2020, tredje stycket)

Ordvalen människor väljer när de talar om marginaliserade grupper i samhället blir därmed av större vikt menar Kjellander (citerad i Rönnlid, 2020). Schyst (2016) är ett initiativ av Region Värmland. Schyst har kommit ut med bland annat en handbok för hur vi kommunicerar på ett respektfullt vis, alltså hur vi kommunicerar på ett schyst sätt. Schyst stödjer det Kjellander säger om att ordval spelar roll. De menar på att människor ibland kan använda sig av värdeladdade ordval och uttryck, det vill säga ord och uttryck där det medföljer underliggande värderingar. Schyst betonar att värdeladdade ord och

uttryck är något människor bör göra sig medvetna om. Detta för att inte omedvetet bidra till exkludering och förminskade av människor genom samhällseliga normer så som cishnormer, heteronormer och vithetsnormer.

3.4.1 Språkbruk i relation till röst och könsidentitet

Som tidigare nämnts utgår språk-, genus-, och sexualitetforskare ifrån konstruktionism beskriver Zimman (2018). Inte sällan hamnar denna slags forskning i konflikt med forskning inom fonetik och sociofonetik vilken utgår ifrån *determinism* med avseende på kön menar Zimman. Denna filosofi utgår ifrån "allt som sker med nödvändighet, helt bestämt av förutgående orsaker eller andra redan givna villkor." (Nationalencyklopedin, u.å., determinism, första stycket). I förhållande till synen på kön och könsidentitet innebär det att determinismen anser att kön endast bestäms enligt det biologiska kön människor tillskrivits juridiskt vid födseln. Detta har enligt Zimman lett till att det mesta av den forskning som gjorts idag på rösten kopplat till kön utgår från ett deterministiskt perspektiv. Vidare hävdar Zimman att det har fått direkta konsekvenser på vårt språkbruk när vi talar om rösten. Detta för att majoriteten av yrkesaktiva inom discipliner som berör rösten ofta använder en cishnormativ vokabulär så som *mansrösten* och *kvinnorösten*. Denna typ av formulering och språkbruk kan upplevas problematiskt för vissa transpersoner (Ryan Aguirre, 2018; Gurss, 2020; Jackson Hearn & Kremer, 2018). Många transpersoner är medvetna om att ordvalen inte nödvändigtvis är något som görs med onda avsikter, utan grundar sig i vana, okunskap och cishnormer. Det hindrar emellertid inte språkbruket från att vara exkluderande och i värsta fall skadligt för transpersoner menar Aguirre, Gurss, Jackson Hearn och Kremer.

Jackson Hearn och Kremer (2018) beskriver hur sångvärlden är uppbyggd utifrån röstfack likt exempelvis *sopran*, *alt*, *tenor* och *bas*. De menar på att det finns en lång tradition av att koppla dessa röstfack inte enbart till röstläge och rösttyp, utan även till kvinnliga och manliga röstfack. Även Aguirre (2018) och Gurss (2020) understryker detta förhållningssätt mellan röstfack och kön inom sångvärlden. Alla fyra författarna är överens om att det vore att föredra att istället utgå från röstläge istället för röstfack för att gynna ett inkluderande språkbruk. Jackson Hearn och Kremer (2018) ger förslag på att använda uttryck som *hög* respektive *låg röst* och *övre* respektive *lägsta stämman*. Vidare ger de förslag på att ett alternativ även är att beskriva elevs röster utifrån klangfärg och

register samt omfång. Slutligen förespråkar Jackson Hearn och Kremer en kontinuerlig dialog med eleven om vad denna är bekväm med för språkbruk.

3.5 Sångundervisning för trans*+sångare

Christopher Cayari (2019) beskriver att många sånglärare som är cispersoner tycks känna en rädsla inför att undervisa trans*+sångare. Cayari hävdar att denna rädsla grundar sig i okunskap och en rädsla att säga eller lära ut någonting fel. Cayari tillsammans med Gurss (2020) och Jackson Hearn och Kremer (2018) menar däremot att sånglärare som har adekvat kunskap om rösten, generellt inte bör ha några problem att undervisa trans*+sångare. Alla är överens att det viktigaste är för sånglärare att ha ett öppet sinne och ha en lyhördhet gentemot eleven. Med det sagt så finns det vissa aspekter som de alla betonar att sånglärare bör ha med sig vid sångundervisning av trans*+sångare. Ett urval relevant för denna studie redovisas för nedan.

3.5.1 Röstideal

Som tidigare nämnts kan rösten påverka ifall samhället uppfattar ens rätta könsidentitet eller om en blir felkönad, menar Jackson Hearn & Kremer (2018). De betonar att trans*+sångares röstideal i likhet med cissångares är individuellt. Det gör att vissa trans*+sångare föredrar att sjunga i sitt röstliga mest bekväma läge medan andra eftersträvar en sångröst som går i linje med de könsnormer som finns kopplade till rösten. För trans*+sångare som inte är helt bekväma med sin röst kan, enligt Jackson Hearn och Kremer, känna "An uneasiness or detachment from the sound of one's own voice, called vocal dysphoria, can be common. This can lead to overwhelming anxiety about using voice in everyday speaking, especially in singing" (2018, s.7). Här understryker Jackson Hearn och Kremer vikten av en förståelse hos sångläraren gentemot att eleven kan uppleva röstdysfori. De menar, tillsammans med Cayari (2019), Gurss (2020) och Aguirre (2018), att det i dessa fall är viktigt att inte pressa eleven till något denna inte är bekväm med. Gurss poängterar även att somliga trans*+sångare som har ett röstideal utifrån sin könsidentitet, kan ha lärt in ett ohälsosamt sångsätt i ett försök att efterlikna idealet. Detta menar Gurss kan leda till direkt skada på stämband och struphuvudet men också att sångaren kan ha övat in dåliga muskelvanor som är svåra att lära om.

3.5.2 Kroppsformande kläder

Vissa människor väljer att bära kroppsformande kläder, bland annat korsetter och binders, och detta är inte något unikt för transpersoner, hävdar Jackson Hearn och Kremer (2018). De menar, vilket även Gurss (2020) betonar, att för sångare kan dessa typer av klädesplagg bli problematiska då de hämmar andningen, vilken är en väsentlig del av grundläggande sångteknik. Jackson Hearn och Kremer berättar att det finns en lång tradition inom scenkonsten där sångare använder sig av korsetter och binders. De betonar att det därmed finns bevis för att det är högst möjligt att sjunga med god teknik trots dessa klädesplagg.

De faktorer som gör att transpersoners och cispersoners användning av kroppsformande kläder kan skilja sig åt är tidsmässiga, mentala och emotionella, menar Jackson Hearn och Kremer (2018). De beskriver att till skillnad från en sångare som endast har kroppsformade kläder under några timmar vid en produktion, kan dessa kläder vara en del av transpersoners dagliga garderob. Kroppsformande kläder kan för vissa transpersoner vara ett sätt att skydda sig från social och kroppslig könsdysfori beskriver Jackson Hearn och Kremer. De påpekar även att när en person använder kroppsformande kläder under flera timmar kan, utöver andningssvårigheter, det leda till yrsel och trötthet, men den personliga vinsten av att slippa könsdysfori väger ofta tyngre än sådana negativa biverkningar. Med bakgrund i detta understryker Jackson Hearn och Kremer att sånglärare bör undvika att direkt nämna elevens kroppsformande klädesplagg. Vidare menar de att sånglärare inte heller kan förutsätta att eleven är bekväm med eller villig att tala om sina kroppsformande kläder. Här föreslår Jackson Hearn och Kremer att sångläraren istället hjälper eleven att hitta alternativa sångtekniker utan att direkt nämna varför eleven eventuellt har svårigheter med andningen.

3.5.3 Transition och hormonbehandling

En aspekt som Arielle Webb, Emmie Matsuno, Stephanie Budge, Mira Krishinan och Kimberly Balsam (2015) tar upp som viktig för cispersoner att förstå är att alla transpersoner inte vill genomgå en transition, varken socialt eller genom könsbekräftande vård och behandling. De betonar även att människor inte är mer av en transperson bara för att de väljer att exempelvis undergå könsbekräftande behandlingar.

En typ av könsbekräftande behandling som vissa transpersoner väljer att genomgå är hormonbehandling. De hormoner som då tillförs är östrogen respektive testosteron (Webb

et al. 2015). När det gäller hormonbehandling skiljer det sig mellan dessa två hormoner med hur de påverkar rösten, menar Jackson Hearn och Kremer (2018). De berättar att vid östrogenbehandling påverkas inte röstens omfång och klang, men vävnaden i stämbanden påverkas. Exempel som de ger är att abnorm slembildning kan ske runt stämbanden som riskerar att svälla. Detta kan för sångaren leda till minskad röstlig uthållighet och skador på stämbanden. Vid behandling med testosteron däremot berättar Jackson Hearn och Kremer att det kommer ske ett målbrott likt det som cispojkar genomgår under puberteten. De beskriver att det som är unikt för ett målbrott vid testosteronbehandling är att målbrottet går avsevärt snabbare än målbrottet för cispojkar. Jackson Hearn och Kremer beskriver att de flesta av människor som börjar med testosteronbehandling gör det efter puberteten. Efter puberteten har struphuvudet växt klart vilket inte testosteronbehandlingar påverkar. Det gör att när stämbanden växer i samband med målbrottet så blir det trängre i halsen och det uppstår risker för benbildning i struphuvudets brosk, hävdar Jackson Hearn och Kremer. I dessa fall beskriver Jackson Hearn och Kremer att struphuvudet blir stelare och stämbanden mindre rörliga. De menar på att detta kan leda till att sångaren får svårare att kontrollera dynamiken och att navigera i sitt nya omfång. Alexandros Constansis (citerad i Gurss 2020) hävdar att det för trans*+sångare som genomgår testosteronbehandling finns “a certain period of time during which only mild exercises should be followed, since vigorous ones during this time risk damaging the developing voice” (Constansis citerad i Gurss, 2020). Gurss (2020) tillsammans med Jackson Hearn och Kremer (2018) menar emellertid att sånglärares kunskap kring cispojkar målbrott bör vara nog för att navigera även denna typ av målbrottsröst. Jackson Hearn och Kremer betonar att det är viktigt för sånglärare som arbetar med människor som genomgår hormonbehandling att, oavsett hormon, hänvisa vidare sångeleven till en logoped och/eller röstläkare om röstproblem uppstår.

4. Metod

I detta kapitel följer en redogörelse över de forskningsstrategier som studien utgått ifrån. Studien har genomförts genom en kvalitativ metod, specifikt semistrukturerade intervjuer, då denna metod lämpar sig bäst utifrån studiens syfte. Nedan beskrivs metodologiska överväganden, urval, analys av data och studiens design samt de etiska bedömningar som gjorts.

4.1 Metodologiska överväganden

Vid forskning finns det två övergripande metoder; *kvantitativ metod* och *kvalitativ metod*. Kvantitativ metod grundar sig i den naturvetenskapliga forskningen. Fokus ligger på insamling och analys av objektiva data från vilken det sedan går att dra statistiska slutsatser. Kvalitativ metod används främst inom samhällsvetenskaplig forskning. Den ämnar undersöka informanternas personliga erfarenheter och upplevelser vilka forskaren i sin tur tolkar och jämför (Alan Bryman, 2018).

En del av den kritik som riktats mot kvalitativ forskning är att urvalet är för litet.

“Då kvalitativa forskare genomför deltagande observationer eller gör ostrukturerade intervjuer med ett litet antal individer i en viss organisation eller ett visst bostadsområde, menar kritikerna att det är omöjligt att generalisera resultaten till andra miljöer. Hur kan ett eller två fall vara representativt för samtliga andra fall?” (Bryman, 2018, s.484)

Till svar på denna kritik menar Bryman att kvalitativ forskning inte är menad att mynna ut i ett resultat med en enda fixerad och mätbar sanning. Resultatet ska i stället leda till en slutsats gällande den situation som forskats på som sedan kan leda till generaliserbara teorier.

Bryman (2018) diskuterar även fördelarna med en kvalitativ metod vid feministisk forskning. Han skriver att “Kvalitativ forskning gör, till skillnad från kvantitativ forskning, det möjligt att: kvinnors röster blir hörda [och att] /.../ kvinnor inte behandlas som objekt som ska kontrolleras av forskarens tekniska tillvägagångssätt” (s. 491). I dessa situationer syftar Bryman till kvinnor i jämförelse med män. Denna studie har transpersoners röster som utgångspunkt och inte enbart kvinnors. Emellertid, då både transpersoner och ciskvinnor generellt tillhör de mindre privilegierade i samhället i

förhållande till cismän menar jag att *kvinnor* lika väl kunnat bytas ut mot *transpersoner* i det citatet av Bryman.

Denna studie ämnar kartlägga hur dialogen och samarbetet ser ut mellan informanterna. Studien kan även liknas vid forskning av det feministiska slaget. Mot bakgrund av de två punkterna blir den kvalitativa metoden ett naturligt val av metod då studiens syfte är att göra en kartläggning där transpersoner ges utrymme att uttrycka sina tankar kring sin sångundervisning.

4.1.1 Val av kvalitativ metod

Deltagande observation, etnologi och kvalitativ intervju är några exempel på kvalitativa forskningsstrategier (Bryman, 2018). Bryman skriver att både deltagande observationer och etnologi är metoder som utgår från forskarens uppfattning av forskningsmiljön och forskningssituationen. Fokus i denna studie ligger emellertid på att lyfta fram informanternas personliga uppfattning och erfarenheter av forskningsområdet. Därför lämpar sig inte deltagande observation eller etnologi som metod för studien. Som forskningsstrategi föll valet därför på kvalitativ intervju eftersom intervjuer, enligt Bryman, enbart utgår från informanternas tankar och formuleringar.

4.2 Kvalitativ intervju

Inom ramen för kvalitativ intervju finns två typer av metoder; *semistrukturerad intervju* och *ostrukturerad intervju*. Gemensamt för de båda metoderna är vikten av flexibilitet hos forskaren. Denne måste vara lyhörd för vad informanterna svarar och uppmärksam på att informanterna uppfattat ämnet och frågorna vid intervjun korrekt. Forskaren måste även vara beredd på att ställa relevanta följdfrågor och be informanterna att utveckla sina tankar. Som följd av den flexibiliteten som finns vid kvalitativa intervjuer kan även studiens inriktning till viss mån komma att ändras. (Bryman, 2018).

Vid ostrukturerade intervjuer har forskaren som mål att få igång ett naturligt samtal. Forskaren har oftast endast generella teman som utgångspunkt alternativt någon enstaka fråga. Detta skapar utrymme för informanten att med frihet dra kopplingar mellan intervjuens teman och frågor till dennes egna upplevelser och erfarenheter. Det är upp till forskaren att med omsorg välja när det lämpar sig att flika in i informantens fria tankeprocess för att ställa följdfrågor. (Bryman, 2018).

Vid en semistrukturerad intervju utgår forskaren från ett flertal teman och frågor som bestämts i förväg. Dessa frågor och teman bildar forskarens intervjuguide. Forskaren ämnar fråga informanten om alla de teman och frågor som finns med i intervjuguiden. Forskaren kan förhålla sig flexibel gentemot intervjuguiden och anpassa i vilken ordning frågor och teman berörs samt möjlighet till omformulering finns. Detta för att inte låsa informanternas tankebanor utan fortfarande öppna upp för fria associationer hos informanterna. Liksom vid en ostrukturerad intervju finns fortfarande utrymme för forskaren att frånga intervjuguiden för att ställa relevanta följdfrågor. (Bryman, 2018).

4.2.1 Val av kvalitativ intervju

Studien avser att jämföra svar som ges inom och mellan informantparen för att skapa en kartläggning i enlighet med studiens syfte. Därför kommer studien att följa olika intervjuguides för lärare respektive elever. För att säkerställa att alla intervjuer håller sig till samma övergripande teman och därmed underlätta kartläggningen, genomförs studien enligt den semistrukturerade intervjumetoden.

4.3 Genomförande

I detta avsnitt presenteras hur studien genomförts. Först presenteras tillvägagångssättet vid urval av informanter. Sedan följer en presentation av informanterna och hur datainsamlingen gick till. Avslutningsvis redovisas det för hur transkriberingen av intervjuerna har hanterats.

4.3.1 Urval

Urvalet av informanter har skett genom *målstyrt urval*. Allan Bryman (2011) skriver att målstyrt urval används av forskare för att försäkra att informanterna i studien har en tydlig koppling till studiens syfte och forskningsfrågor. Studien fokuserar på arbetet mellan lärare och elever vid sångundervisning för transpersoner, därför söktes endast informantpar där eleven är transperson. Då jag givetvis inte har tolkningsföreträde, söktes lärare/elev-par där eleven själv identifierat sig som transperson.

4.3.2 Informanter

Nedan följer en kort introduktion av varje informantpar. För att försäkra anonymiteten har jag valt att ge varje informantpar en siffra (1–4). Jag har valt att benämna elevernas könsidentitet i studien för att det är relevant utifrån studiens fokus. Då studiens fokus inte ligger på lärarnas könsidentitet benämns alla lärare som *hen*. Däremot är det relevant för denna studie att veta att alla lärarna inom informantparen är cispersoner och därmed inte har några personliga trans*+upplevelser och erfarenheter.

Informantpar 1

Elev 1 är 20 år och går sista året på ett musikgymnasium. Elev 1 har sång som huvudinstrument och har haft Lärare 1 som sånglärare under alla sina tre år på gymnasiet. Lärare 1 är utbildad musiklejare med inriktningen pop/rock-sång och har arbetat som sånglärare i åtta år. Under Lärare 1s lärarutbildning ingick det inget om transpersoner eller HBTQIA+-frågor generellt. Elev 1 är den första eleven som Lärare 1 har som är transperson. Elev 1s pronomen är han.

Informantpar 2

Elev 2 är 18 år och går sista året på ett musikgymnasium. Elev 2 har sång som huvudinstrument och har haft Lärare 2 som sånglärare under tre terminer. Lärare 2 är utbildad musiklejare med inriktningen pop/rock-sång och har arbetat som sånglärare i snart fyra år. Under Lärare 2s lärarutbildning ingick det inget om transpersoner eller HBTQIA+-frågor generellt. Elev 2 är den första eleven som Lärare 2 har i individuell sångundervisning som är transperson, men Lärare 2 har undervisat en transperson innan när Lärare 2 arbetade som körledare. Elev 2s pronomen är hon.

Informantpar 3

Elev 3 är 67 år och har hållit på med sång sedan 2013. Elev 3 och Lärare 3 har känt varandra i flera år innan Elev 3 började ta sånglektioner för Lärare 3. Lärare 3 är utbildad musiklejare inriktning pop/rock-sång. Under Lärare 3s lärarutbildning ingick det inget om transpersoner eller HBTQIA+-frågor generellt. Lärare 3 har arbetat som sånglärare i 22 år och har erfarenhet av ett flertal andra elever som är transpersoner. Elev 3 identifierar sig som transperson, specifikt som transvestit. Elev 3 har valt det generella pronomen *hen*

för denna studie. Annars pendlar hen mellan att använda pronomen han och hon. Då Elev 3 under intervjuerna benämner sig själv eller blir omnämnd specifikt vid sitt manliga namn eller sitt kvinnliga namn har jag valt att benämna det på följande vis: Elev 3 [herrnamn] och Elev 3 [kvinnonamn].

Informantpar 4

Elev 4 är 19 år och går sista året på ett gymnasium med inriktningen SAM-beteende /musik. Elev 4 har sång som huvudinstrument och har haft Lärare 4 som sånglärare under alla tre åren. Elev 4 är utbildad lärare inom musik med inriktning pop/rock-sång och har arbetat som sånglärare i cirka 24 år. Under Lärare 4s lärarutbildning ingick det inget om transpersoner eller HBTQIA+-frågor generellt. Elev 4 är den andra eleven som Lärare 4 undervisar som identifierar sig som transperson. Elev 4 är ickebinär och använder pronomenet hen.

4.3.3 Datainsamling

Bryman (2018) skriver om intervjuer via *Skype* och hur det mediet öppnar upp för att med större enkelhet kunna vidga sitt geografiska urval. Han menar att det inte finns några belegg för att tilliten till intervjuaren påverkas negativt trots att intervjun inte sker i person. Bryman menar även att vid *Skype*-intervjuer, till skillnad från vid telefonintervjuer, kan intervjuaren fortfarande läsa av informanten kroppsspråk vilket är en fördel för analysen men även relationsbygget mellan intervjuaren och informanten. Dessa tankar anser jag går att direkt applicera även på andra motsvarande program för videosamtal då Brymans tankar berör mediet videosamtal och inte funktioner unika för *Skype*.

Intervjuerna för studien skedde genom videosamtal via programmet *Zoom* under perioden februari - mars 2021. Intervjuerna spelades huvudsakligen in i *Zoom* men även via röstmemon i *iPhone* som en extra inspelning utifall tekniska problem skulle uppstå. Inom informantparen intervjuades läraren alltid först och sedan eleven cirka en vecka senare. Vid intervjuerna med lärarna användes en intervjuguide (se bilaga 3) och en samtyckesblankett (se bilaga 1) specifikt riktad mot läraren och vid intervjuerna med eleverna var intervjuguiden (se bilaga 4) och samtyckesblanketten (se bilaga 2) specifikt riktade mot eleven. Gemensamt för båda intervjuguiderna var att frågorna var uppdelade i tre huvudsakliga kategorier: *bakgrundsfrågor*, *identitet* och *kommunikation*.

4.3.4 Transkribering

Vid transkriberingen användes onlineprogrammet *oTranscribe.com*. Transkriberingen är nedtecknade ordagrant med extra ljud så som skratt, "eeh" och "hmm" inkluderat. Kortare pauser eller byte av tankebanor betecknas i form av ... och längre pauser betecknas med *paus*. I de fall där informanterna förvisat med rösten och använt sig av röstliga ljudeffekter har dessa markerats med kursiv stil. Transkriberingarna utgår ifrån de inspelade filmerna av intervjuerna. Genom det möjliggjordes det även för en inkludering av nedteckning och analys av informanternas kroppsspråk. Vid överföringen av data från transkriberingarna in i studien har citaten översatts från talspråk till skriftspråk för att underlätta läsningen.

4.4 Analys av data

Vid analysen av studiens data har jag använt mig av *tematisk analys*. Enligt Bryman (2011) är det en generell analysmetod som inte har några särskilda riktlinjer eller tekniker utöver att söka gemensamma teman i data från informanterna. En teknik som Bryman tar upp som exempel på tematisk analys är *framework*. Tekniken går ut på att hitta övergripande teman som sedan bryts ner i subteman där delar ur resultatet sedan förs in i matriser. Nedan visas ett exempel på hur en sådan matris kan se ut.

Tema: ideologisk kritik

	Klasskritik	Etnicitetskritik	Genuskritik	Nationalitetskritik
Intervjuperson 1				
Intervjuperson 2				
Intervjuperson 3				
Intervjuperson 4		"såg många svarta amerikaner" på MK "men det fanns få om ens några på World Showcase" "bara lite om de svartas historia" (Q14)		World Showcase "bara representativt för i-länderna" (Q14)
Intervjuperson 5				

(Bryman, 2011, s. 529)

Denna typ av tematisk analys menar Bryman (2011) kan hjälpa forskaren att organisera sin analys.

Vid analysarbetet av min data hämtade jag inspiration från framework som teknik och matrisen ovan. En övergripande och första analys av min data pågick parallellt med transkriberingen av alla intervjuer. Jag förde anteckningar över vad de olika informanterna sagt och jämförde svaren inom och mellan informantparen. Efter den första analysen hade jag då hittat tre övergripande teman; *identitet*, *kommunikation* och *ämneskunskap*. Därefter skrev jag ut alla transkriberingar och färgkodade citat i varje intervju enligt mina tre teman. Sedan skapade jag tre olika dokument där jag förde in alla de citat jag markerat i olika matriser enligt temana. Matriserna innehöll alla två kolumner, en för lärarna och en för eleverna för att underlätta jämförelsen inom informantparen. I dokumentet skrev jag även in mina egna reflektioner som kommentarer till alla citaten. Därefter skedde en tredje sällning av vad som var relevant för studien utifrån studiens forskningsfrågor.

4.5 Etiska överväganden

Bryman (2018) tar upp fyra punkter som är etiska principer vid samhällsvetenskaplig forskning. Dessa principer är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet*, och *nyttjandekravet*.

Informationskravet och samtyckeskravet har båda med informanternas deltagande att göra (Bryman, 2018). Informationskravet grundar sig i att informanterna ska innan datainsamlingen blivit informerade om studiens syfte och hur den kommer att genomföras. Informanterna ska även upplysas om att deltagandet är frivilligt och att de därför när som helst kan välja att avsluta sin medverkan i studien. Samtyckeskravet innebär att “deltagarna i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan” (Bryman, 2018, s. 170). Inför en intervju fick varje informant ta del av och skriva under en informande samtyckesblankett (se bilaga 1 och bilaga 2). I början av varje intervju spelades det även in ett muntligt informerat samtycke. Alla informanterna fick chans att ställa frågor innan intervjun och vid intervjutillfället innan inspelningen startades.

Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet berör båda hanteringen av insamlade uppgifter och data (Bryman, 2018). Konfidentialitetskravet innebär att insamlad data från informanterna ska behandlas på ett konfidentiellt vis. Viktigt är även att personuppgifter till informanterna förvaras så att ingen utan tillstånd kan komma åt dem. Nyttjandekravet betyder att “de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast får användas för

forskningsändamålet” (Bryman 2018, s. 171). I transkriberingarna anonymiserades alla informanter från början och platser, skolor och dylikt censurerades. Detta för att värna om informanternas personuppgifter och säkerställa anonymitet. Alla de uppgifter som samlats in om informanterna och transkriberingarna har förvarats på så vis där endast jag har tillgång till det för att förhindra att insamlad data och personuppgifter används utanför denna studie.

4.6 Studiens giltighet och trovärdighet

För att skapa en stark trovärdighet av en studie bör studien följa de regler som finns vid kvalitativ forskning. En annan viktig aspekt är att låta informanterna ta del av resultaten för att säkerställa att forskaren uppfattat svaren korrekt, vilket kallas *respondentvalidering* (Bryman, 2011). För att säkerställa min studies trovärdighet har jag varit mån om att följa de regler och riktlinjer som gäller vid kvalitativ forskning, vilka nämndes i föregående avsnitt 4.5 *Etiska överväganden*. Gällande studiens respondentvalidering erbjöds alla informanter att ta del av och kommentera transkriberingen från den intervju informanten deltagit i. Sex av åtta informanter tackade ja till att ta del av transkriberingen och ingen av dessa har återkommit med kommentarer.

Till studien användes ett målstyrt urval för att säkerställa att informanterna var relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar. Det som kan komma att dra ner studiens trovärdighet är att genom det målstyrda urvalet ledde till att två av informantparen är från samma skola. Det betyder att lärarna kan ha diskuterat ämnet tillsammans mellan deras intervjuer och därmed kan ha påverkat varandras tankesätt samt svar. Detta är dock inget som jag har observerat eller något lärarna har uttryckt. Eleverna uppger att de inte är vänner och att de endast känner till varandra, så de tycks inte ha diskuterat deltagandet i studien med varandra.

En annan faktor som kan ha påverkat resultatet i studien är att alla deltagarna var medvetna om att även motparten inom alla informantpar skulle intervjuas. Detta innebar att informanterna inte var anonyma gentemot varandra inom informantparen vilket kan ha lett till att informanterna inte vågade tala helt fritt om sina upplevelser. Detta är däremot inte något som jag misstänker har skett då alla informanter under intervjuerna tycktes kunna tala fritt, vilket även tycks gå att utläsa av transkriberingarna i efterhand.

5. Resultat

I det här kapitlet redogörs för den data som samlats in vid intervjuerna av informanterna med koppling till studiens forskningsfrågor. Kapitlet är indelat i tre kategorier som gått att utläsas vid analysarbetet som gemensamma för alla de åtta intervjuer som genomförts. Kategorierna är; *röst kopplat till identitet, relationsbygget och kunskap om trans*+sångare.*

5.1 Röst kopplat till identitet

Här följer en beskrivning av hur informanterna ser på röst kopplat till identitet. Det tas även upp ifall eleverna anser sig ha ett uttalat röstideal och hur läraren ser på detta samt hur röstidealet arbetas med under lektionerna.

5.1.1 Informantpar 1 om röst kopplat till identitet

Elev 1 berättar att rösten utgör hela hans identitet och att den därmed är en stor och viktig del av hans person. Han beskriver att hans röstideal alltid har varit att ha "en mörk röst". Under sin gymnasietid började Elev 1 med testosteronbehandling vilket gjorde att han hamnade i ett målbrott under de sena tonåren.

När jag först kom in i målbrottet så kunde jag inte sjunga så bra. Och då trodde jag att jag inte skulle kunna sjunga igen och då gick... Det var inte kul. Då gick jag igenom typ en identitetskris och ba "Och va fan ska jag göra nu?" /.../ [Det var] mycket skrik och frustration. (Elev 1)

Precis som Elev 1 säger beskriver Lärare 1 hur "/.../det finns en väldigt stor sammankoppling" mellan röst och identitet och hur det blir extra påtagligt under tonårsprocessen i och med det identitetssökande som pågår under de åren. Vid arbetet med röst kopplat till identitet upplever Lärare 1 det mer svårjobbade med Elev 1 än med andra elever som är cispersoner. Lärare 1 uppmärksammade tydligt hur målbrottet och de röstproblem som kom med det påverkade Elev 1 stort.

För det handlar inte bara om att eleven är i en helt annan sångresa än den jag har såklart. Men det handlar också så mycket om vad eleven har för motståndskraft. Det vill säga när saker är jobbigt, vad finns det för motståndskraft att jobba mot det som är jobbigt? /.../ Arbeta utifrån eleven. "Vad vill du just med den här låten? Vad är det vi kan jobba med?" Jag har en sångkarta där det står massor av olika ord. Det vill säga harmoni, rytm, melodi, improvisation... Så att man liksom kan kategorisera in väldigt tydlig. "Vad är det vi vill jobba med? Vad vill du jobba med?" Och då når man eleven i stunden. (Lärare 1)

Lärare 1 beskriver arbetet och de metoder hen utvecklat utgår ifrån vad Elev 1 vill och kan arbeta med. Detta är något som Elev 1 säger att han uppmärksammat och uppskattat.

5.1.2 Informantpar 2 om röst kopplat till identitet

Angående rösten kopplad till sin identitet säger Elev 2 att det inte har så stor inverkan på henne längre, men att det ett år tidigare var något hon tänkte mycket på. Hon beskriver att hon kände att hennes röst inte passade vem hon var. Genom att bland annat arbeta med sin logoped har hon lyckats hitta en talröst som uppfattas mer normativt feminin. Vidare har hon även ändrat sin relation till samhällets normer kring röstideal.

/.../ jag skulle säga att jag släppte det här att man måste vara på ett speciellt vis och att man måste liksom [anpassa sig efter att] "Så här ska det vara." Att man måste vara på något specifikt vis och att man måste tänka att "Så här ska det vara för att vara en kvinna." (Elev 2)

Elev 2 har tänkt om angående sin röst och med det har även en acceptans av sin röst kommit.

Lärare 2 känner själv en stark koppling mellan sin röst och hens identitet. Hen säger att "Det känns som ett känsligt ämne på något sätt att prata om. Det känns nästan förbjudet att prata om". Hon beskriver även att hon upplevt att folk i samhället i vissa sammanhang behandlar män och kvinnor annorlunda. Detta för att män tenderar att ha en lägre och mer bärande röst medan kvinnor har en högre röst och kan därmed behöva kämpa mer för att lyssnas till. Lärare 2 uttrycker en önskan om att vi borde separera rösten från identiteten mer.

/.../ jag tycker att det ibland nästan är en för stor koppling mellan ens identitet och röst. För man blir född med en viss röst och den kan vara svår att ändra på. (Lärare 2)

I arbetet med Elev 2 är Lärare 2 därför noggrann med att stötta hennes röstideal. Hen säger att hen aldrig reflekterat över Elev 2s könsidentitet kopplat till hennes röst. Utgångspunkten i arbetet är enligt Lärare 2 att “jobba med det man har och peppa det som finns till att göra det bättre och bättre”. Denna utgångspunkt stämmer överens med hur Elev 2 beskriver sånglektionerna och är något som hon uppskattar.

5.1.3 Informantpar 3 om röst kopplat till identitet

Elev 3 beskriver sången och musiken överlag starkt kopplat till hens identitet, speciellt hens kvinnliga identitet.

./.../ jag har aldrig haft något behov av att sjunga som Elev 3 [herrnamn]
./.../ men när jag då upptäckte min kvinnliga identitet våren 2013 så efter hand där så är det nånting som händer. Plötsligt bara växte viljan och känslan fram att jag vill sjunga. Och så kände jag att jag kom närmare mig själv som kvinna, som Elev 3 [kvinnonamn] i sången. ./.../ Så att på något sätt så blir då musiken någonting som hjälper mig att bekräfta min kvinnlighet. ./.../ Jag kommer djupare in i mig själv som kvinna och min röst. (Elev 3)

Att Elev 3 beskriver sin röst som något som bekräftar hens kvinnlighet är även något som Lärare 3 är medveten om och beskriver på samma vis.

Lärare 3 beskriver hur rösten är starkt sammankopplad med vem hen är. Hen menar att för sångare “är det ju vår kropp och vår själ som pratar och det kommer från hjärtat. Det är ju väldigt, väldigt personligt och sjunga och att vara sångare.” Lärare 3 beskriver hur hen inte upplever en differens mellan hens röst och hens fysiska kropp för “det hör ju ihop.”

Under sånglektionerna beskriver Elev 3 hur de första åren fokuserade mycket på att “få rösten på plats.” Relaterat till det beskriver Lärare 3 hur hen inte ser kön och att målet med undervisningen är att hjälpa sina elever att:

./.../ hitta sin naturröst. ./.../ hitta hur låter du när du hittar din riktiga röst.
Och där är det ju samma sak om du är en man eller en kvinna eller trans.
Det spelar ju ingen roll. Utan det handlar ju om att hitta din *egen* röst.
(Lärare 3)

Detta fokus stämmer väl överens med det som Elev 3 beskriver att Lärare 3 eftersträvar med deras sånglektioner.

5.1.4 Informantpar 4 om röst kopplat till identitet

Elev 4 beskriver hur rösten är starkt kopplad till hens könsidentitet till följd av de köns- och cisnormer som finns i samhället. Hen beskriver det genom att göra en koppling till hur samhället uppfattar människors utseende:

Det är som när man ser ett ansikte, man ser direkt om det är ett kvinnligt eller... Alltså feminint eller maskulint ansikte liksom. Det är samma med rösten /.../ Folk identifierar mig direkt som det könet som jag inte identifierar mig själv med. Jag är ju bara mig själv känner jag. Jag vill inte vara något kön. (Elev 4)

Som en följd av dessa samhällsnormer valde Elev 4 att endast sjunga i högre röstlägen och ville inte kännas vid sin lägre röst.

Angående röst kopplad till identitet så berättar Lärare 4 hur hen ser en stark koppling mellan sin röst och vem hen är som person. Hen säger att "min röst är ju jag och utan den så är det katastrof".

Under sånglektionerna har Elev 4 nu för tiden börjat att använda även de lägre delarna av sin röst. Lärare 4 beskriver den processen på följande vis:

/.../ jag kanske styrde in honom på att våga använda... Henom ska jag väl säga dåra... På att även använda sin fullröst eftersom den var så snygg. Så hen har ju fått välja i låtarna liksom. "Vad passar bäst här?" (Lärare 4)

I början av arbetet med Elev 4s lägre röstlägen beskriver Elev 4 hur hen inte tror att Lärare 4 egentligen förstår i hur stor utsträckning Elev 4 var obekväm med sina lägre delar av rösten. Lärare 4 var däremot alltid respektfull genom att inte pressa för mycket i detta avseende. Elev 4 beskriver vägen till acceptans av hela sin röst på följande vis:

Vissa stunder i livet så har jag känt att det är hopplöst att ändra rösten eller att använda den /.../ jag har istället med tiden försökt bli mer bekväm med rösten som den är nu, för det är bättre att vara bekväm än att tänka på allt dåligt om allt hela tiden. Men mitt mål är definitivt att eliminera så att "könandet" försvinner angående min röst och dessutom mitt utseende anses neutralt och androgyn. (Elev 4)

Här framgår det att samhällets normer kring kön och röstideal påverkar hur Elev 4 vill använda sin röst.

5.2 Relationsbygget

Nedan följer en redovisning för hur informanterna ser på deras relation till varandra och deras dialog samt vad som informanterna anser generellt är viktigast för lärare att tänka på vid sångundervisning av transpersoner.

5.2.1 Informantpar 1 om relationsbygget

Både Elev 1 och Lärare 1 beskriver sin relation som väl fungerande med ömsesidig respekt. De säger båda att de kan prata öppet med varandra om saker som direkt är kopplade till undervisningen men även om saker rörande Elev 1 som går utanför undervisningens ramar. Lärare 1 beskriver det som hur hen ibland måste agera "hobbyterapeut" under lektionerna vilket hen är mån om att försöka undvika. När de fick frågan om vad de själva anser är det viktigaste för läraren att tänka på för att skapa en trygg undervisningsmiljö var deras svar snarlika. Elev 1 svarade:

Bara respektera och lyssna om det blir nånting. /.../ Och sen tror jag att ifall man inte är informerad på något sätt [om transpersoner] då gör man något fel i dagens samhälle. Det är så jag ser på det. Ifall man inte kan nånting om det, då är det någonting man själv gör fel.
(Elev 1)

Även Lärare 1 nämnde *lyssna* som en av det viktigaste sakerna att tänka på och att "inte pusha så mycket utan låta han styra ganska mycket vad han vill säga och inte säga." Hon sammanfattade även sina tankar kring hur hon arbetar för att skapa en öppen dialog med följande tre punkter:

1. Adressera och tillåta känslan som är i rummet.
2. Jobba väldigt specifikt.
3. Visa att jag litar på elevens musikaliska förmåga och gehör.

(Lärare 1)

Dessa punkter och den öppna dialogen menar Lärare 1 även är grunden för en trygg undervisningsmiljö för eleven.

5.2.2 Informantpar 2 och Informantpar 3 om relationsbygget

Gällande relationsbygget är svaren mellan Informantpar 2 och Informantpar 3 och även inom paren snarlika. Vad gäller relationen mellan Elev 2 och Lärare 2 respektive Elev 3 och Lärare 3 framgår det att en viktig punkt för de alla är ärlighet och att föra en rak konversation. Alla informanterna beskriver hur de tycker att det är väl fungerande relationer. Detta tack vare att de kan arbeta fritt under lektionerna i och med att lärarna skapat förutsättningar för en öppen, tillåtande och lyhörd atmosfär i sitt klassrum. Vid frågan om vad de anser är viktigast för lärare att tänka på vid sångundervisning för transpersoner svarade de även här lika. Svaren som informanterna uppgav lyder:

Jag tänker att man alltid ska vara förstående såklart. Och det är inte bara för transpersoner och gay... Det ska vara för alla, man ska alltid vara förstående. Och jag tror det viktigaste för mig är att de saker man säger, det gäller. Och liksom den ärligheten. Om man känner att det här kanske inte är det bästa, då pratar man om det. Och liksom försöker hitta någon lösning på något sätt. (Elev 2)

Jag skulle nog säga att jag tycker att det är samma sak för egentligen icke-transpersoner, för cispersoner då. Nej men att få dem att känna sig trygga till att utforska sin röst. Att få dem att känna sig trygga med att få leva ut och att få vara sig själva. Att få ha kul när dom sjunger. Jag skulle nog inte säga att jag har något som är specifikt kopplat till att hon är transperson. Jag tänker att det är samma för alla. (Lärare 2)

Jag vet inte om det handlar om transpersoner. Jag kan ibland tycka att det är ointressant när det handlar om pedagogiken, vem man är. Nej det gäller nog all pedagogik att läraren måste vara tuff och ärlig och säga hur läget är /.../ och inte hamna i lögn, inte hamna i någon inställsamhet liksom. För då när eleven väl upptäcker att hen inte menade vad hen sa kan det bli väldigt problematiskt för eleven, men kanske också på sikt för läraren för då riskerar ju läraren dåligt rykte. Så att för mig är det inget som har med trans att göra överhuvudtaget, utan det handlar om lärare/elev-relation. Total ärlighet från läraren tror jag är den enda vägen. (Elev 3)

Det [viktigaste] är att vara mig själv till hundra procent och att se eleven precis som den personen är utan fördomar, utan att känna sådär att "oj kommer det en kvinna här? Men det är ju en man..." Absolut inte. Utan bara att se att nu kommer hon här och att inte ha några fördomar så som det var mycket mer förr i tiden. Att "oj, hjälp men det är ju en man egentligen". Så att bara se personen. Se den personen som hon eller han är till hundra procent. Det är det viktigaste för mig. (Lärare 3)

Här säger Elev 2, Lärare 2 och Elev 3 tydligt att de inte anser att det är någon skillnad mellan att undervisa en elev som är transperson och en elev som är cisperson. Även Lärare 3 tycks hålla med om det då hen uttrycker att elevens könsidentitet inte spelar någon roll.

5.2.3 Informantpar 4 om relationsbygget

Både Elev 4 och Lärare 4 säger att deras relation fungerar bra. Lärare 4 berättar att hen kände Elev 4 sedan innan då hen sjöng i en gosskör som Lärare 4 arbetade i. Lärare 4 säger att det faktum att Elev 4 "titulerar sig som ickebinär" inte var något som hen visste på den tiden för "då hade hen ju inte sådana tendenser, inte som jag märkte då i alla fall." Det betyder att Lärare 4 har fått lära om vad Elev 4s rätta könsidentitet är.

Elev 4 säger att folk generellt kan se på hen direkt ifall hen inte gillar eller uppskattar något för stunden. Därför uttrycker inte alltid Elev 4 allt som hen tänker med ord. Lärare 4 bekräftar detta och menar att "Elev 4 är en extremt tydlig känslomässig person". När det gäller dialogen säger Elev 4 att den fungerar bra idag men att det var svårare i åk 1 då hen kom direkt från högstadiet och att inte ha mått bra där. Så här beskriver hen deras relation idag:

Nu idag känner jag att jag kan prata mycket mer och jag säger vad jag tycker. Jag känner att vi har byggt en relation. Hen förstår mig mer liksom för jag har förklarat det. Och då kanske jag har kommit ut mer och förklarat vad jag känner. Jag känner att jag bättre kan sätta ord på saker. Så dialogen går bra idag. (Elev 4)

Vid frågan om vad det viktigaste är för läraren att tänka på vid sångundervisning för transpersoner nämner de båda *respekt* först. Lärare 4 svarar:

Respekt. Det finns inget annat som är viktigare faktiskt. Att de känner en trygghet i att jag inte dömer eller bedömer eller fördömer dem på grund utav den person de är. Utan det är bara respekt och dialog. Att man kan prata om det som är svårt. Och är det så att man inte förstår varandra då måste man prata om det för att... ja men så är det ju i alla sammanhang i livet. Ömsesidig respekt. (Lärare 4)

På samma fråga svarar Elev 4:

Ja såklart det här med att respektera varandra. Att ställa frågor exempelvis om det är bekvämt och så. /.../ Ha koll på det här med respekt och bekvämlighet liksom. Och sen, hitta rätt tonläge och jobba med det. Bara jobba med det. Jobba med allt.

Intervjuare: Bara så att jag förstår dig rätt, det här med att jobba med allt och att hitta rätt, menar du att jobba med kunskapen så att du kan vidareutveckla kunskapen om trans*+rösten, eller är det att bara jobba med rösten generellt?

Ja, att jobba med rösten och hitta rätt liksom. Så här att om nånting är obekvämt då gör man det rätt istället. Då ändrar man tills det känns rätt istället. (Elev 4)

Frågan ställdes i slutet av intervjun. Efter att ha genomfört hela intervjun och att ha analyserat all data från denna, tolkar jag Elev 4s svar som att hen menar att “jobba med allt” dels syftar till byte av tonart så att det blir sångbart, men även så att det känns bekvämt utifrån individens röstideal.

5.3 Kunskap om trans*+sångare och trans*+röster

Nedan följer en redovisning av hur lärarna uppfattar sin kunskap om trans*+sångare och trans*+rösten samt hur eleverna uppfattar lärarnas kunskap inom samma områden. Kunskapsområdena som denna studie fokuserat på är lärarens språkbruk, kunskap om röstens utveckling och förståelsen samt lyhördheten inför transpersoners upplevelser.

5.3.1 Informantpar 1 om kunskap

Elev 1 säger att han har full tillit till Lärare 1s kunskap. Gällande kunskapen om hans röst specifikt beskriver han det som “en resa tillsammans” men att han misstänker att Lärare 1 “har gjort lite research hemma också”. Angående hans målbrott upplever han inte att det behövs någon närmare kunskap “för det är ju bara som ett helt vanligt målbrott fast det går lite snabbare.”

Lärare 1 beskriver hur hen i början kände att det var “ganska nerve wracking” att få en elev som var transperson då hen inte kände att hen hade tillräckligt med förkunskap om trans*+röster. Under arbetets gång har den nervositeten lagt sig och Lärare 1 säger att hen framförallt lärt sig mycket från eleven.

Jag känner mig ändå hyfsat trygg [i min kunskap] för det handlar så mycket om att hitta verktyg. Jag tänker att även om en trans*+röst kanske ter sig lite annorlunda så finns ju fortfarande likheter... Det har jag märkt att de verktygen jag har när jag undervisar en som inte har genomgått något sånt här, de funkar ändå rätt bra. /.../ Däremot har jag ju inte alls så bra koll medicinskt [på vad som händer]. (Lärare 1)

Det som Lärare 1 uppmärksammat som "ter sig lite annorlunda" förklaras nedan:

Han har ett läge där man inte alltid riktigt vet... Där blir man lite fundersam själv över vad är det för röst jag hör här nu? Det är någonting... Det är inte en så kallad, okej citationstecken, "kvinnoröst" och det är ingen "mansröst" utan det är någonting in-between och där är det... /.../ så himla twangigt så han får en lite mer ihålig metallisk klang /.../ [när han sjunger] i vårt modalregister om man ska uttrycka sig så. Där är det en liten ihålighet. Man hör att det är nånting på något sätt både som finns men som fattas. (Lärare 1)

Senare under intervjun fortsätter Lärare 1 att förklara:

Även i falsetten, då tänker jag att det har lite med hur andra sångelever som är födda till man, som har mansröster, där finns ju också, falsetten /.../ Och att få den tät är skitsvärt. Men jag skulle nog vilja säga att det är ännu svårare för den här eleven [Elev 1] för att det är någonting... Jag tror att det är musklerna som inte riktigt fattar vad de vill göra än helt enkelt. (Lärare 1)

Lärare 1 beskriver genom båda citaten att det dels har att göra med hur hen uppfattar att Elev 1s röst låter och även med hur Elev 1 måste arbeta med rösten.

I samband med att prata om Elev 1s röst så uttrycker Lärare 1 spontant att hen tycker att det är svårt att prata om hans röst. Vid vidare fråga om vad som var svårt så utvecklar Lärare 1 att hen är bekväm att prata om rösten generellt men när det gäller att prata om trans*+röster blir det svårare.

Vidare berättar Elev 1 att han i snart fem år har använt en binder dagligen.

Jag är ju så van vid den nu så jag tänker ju inte på det direkt. Men när det har varit en lång period när jag inte använt den och sen satt på den och sen försökt sjunga så har det inte gått. Så jag antar att det gör nånting med min sång men det är inte direkt någonting som jag tänkt på så. (Elev 1)

Till skillnad från Elev 1 har Lärare 1 uppmärksammat att användandet av en binder kan påverka Elev 1s sång negativt. Lärare 1 säger att hen uppfattar detta som jobbigt för Elev 1 och försöker därmed tänka på hen tar upp problematiken.

Om jag får vara krass, om jag inte kanske hade haft ett öppet sinne så kanske jag som lärare sagt "Men varför har du sånt?" *suck* Nej! Det ska jag inte ifrågasätta utan okej, då är det en förutsättning som vi kan adressera. /.../ Men det är ju frustrerande för eleven, inte för mig, utan för eleven när man ser att det kan hålla tillbaka sången. /.../ Men så här [till exempel]: "Nu märker jag att det är lite låg energi. Du behöver ha lite mer energi för att vi ska orka upp på höjden här om det går." "Nej, fan, jag vet. Det går liksom inte." "Aah, men varför då, varför tror du inte att det går?" "Ja det måste vara min binder här nu som tar emot." "Jaha, okej. Men då är det som är kämpigt." (Lärare 1)

Lärare 1 förklarar att hen medvetet försöker att undvika att själv nämna bindern som orsaken till Elev 1s problem i stunden och att istället försöka få Elev 1 till att själv resonera kring eventuella orsaker.

5.3.2 Informantpar 2 om kunskap

Lärare 2 beskriver att hen uppmärksammat vissa företeelser med Elev 2s sätt att använda sin röst som hen misstänker delvis kan kopplas till att Elev 2 är trans*+sångare.

Hon är ju i grunden kille och tar hormoner för att bli kvinna. /.../ Och man märker då att hon, eftersom hon inte kopplar det riktigt till toner, så kopplar hon det nog lite mer till spänningsgraden i hennes stämband vilket gör att när hon då hör en kvinnlig röst som är i en liksom mer spänt läge i stämbanden... /.../ Alltså om vi säger att du har en tenor som sjunger i ett högt, spänt läge och så har vi en alt som tar samma ton egentligen. Då har ju alten en helt annan spänningsgrad i stämbanden. Då låter det ju helt olika. Alten hade ju behövt gå upp långt över för att få samma sound. (Lärare 2)

Lärare 2 syftar till att Elev 2 prioriterar att hon ska låta rent röstmässigt som sina ciskvinnliga förebilder framför att sjunga rätt toner. Även Elev 2 beskriver hur hon upplever att hennes röst varit väldigt spänd och att det har lett till väldiga röstproblem för henne

Intervjuare: Tror du att spänningen och röstproblemen är en följd av din transition eller är det någonting du bara har? Om du förstår vad jag menar?

E2: Jag tror det är lite både och. /.../ Det var också mycket stress och så. För jag kom inte ner till det [naturrösten] så då gick jag upp högre än vad jag egentligen skulle som också skapade kaos i halsen.
(Elev 2)

Både Elev 2 och Lärare 2 säger att de har arbetat mycket under lektionerna för att hjälpa Elev 2 att arbeta bort dessa spänningar vilket båda upplever har förbättrats. Elev 2 säger att Lärare 2 "har lärt mig mycket." Lärare 2 reflekterar över ifall utvecklingen är kopplat till att hon under arbetet börjat med östrogenbehandling och uttrycker att: "jag vet inte om utvecklingen är kopplad alls till att hon tar hormoner eller så. Det har jag faktiskt ingen kunskap om. Det vet jag inte, jag tror inte det." Mot slutet av intervjun reflekterar Lärare 2 vidare självmant kring hens egen kunskap trans*+sångare.

Är jag ignorant? Jag kan få upp den frågan efter alla dina frågor som du ställt som är skitbra. Så jag får upp tanken i mig själv så här "Är jag ignorant för att jag inte vet mer eller uppmärksammar mer?" (Lärare 2)

Här framgår det att Lärare 2 inte reflekterat innan intervjun kring ifall hen borde kunna mer om trans*+sångare och deras upplevelser.

5.3.3 Informantpar 3 om kunskap

Elev 3 säger hur hen har fullt förtroende för Lärare 3s kunskap och känner sig trygg med hen som lärare. Elev 3 uttrycker att denna trygghetskänsla bygger på tilliten till Lärare 3s yrkeskunskap och hens konstanta ärlighet.

Lärare 3 säger att hen känner sig trygg i sin kunskap gällande att undervisa trans*+sångare. Hen menar på att kunskapen bygger på att ha erfarenhet av att undervisa ett flertal olika transpersoner.

Hon har så mycket att lära mig också. Och det är viktigt känner jag som lärare att veta det, att vi lär ju oss så mycket av våra elever. /.../ [Min egen sångpedagog] hon sa "jag lär mig varje dag nya saker av elever". Och det är det jag gör, oavsett min ålder, hur jag jobbat. Sånt spelar ingen roll, utan Elev 3 lär mig jättemycket också. Det är ett samarbete. (Lärare 3)

Även om Lärare 3 lär sig av Elev 3 underströk Lärare 3 även att om hen inte känt sig trygg i att undervisa Elev 3 så hade hen refererat vidare Elev 3.

Arbetet med Elev 3 och hens röst beskriver Lärare 3 som att: "Hon är ju man så det är ett mansregister vi jobbar med. I en kvinna som... du förstår vad jag menar... /.../ Så det går ju inte... Även om hon är Elev 3 [kvinnonamn] så är det ju en mansröst." Här förhåller sig Lärare 3 till Elev 3s röst utifrån det kön Elev 3 blev tillskriven juridiskt vid födseln.

5.3.4 Informantpar 4 om kunskap

Elev 4 säger att hen hade önskat en större kunskap hos läraren kring trans*+sångare men att “jag förstår varför hen inte haft det för det finns ju ingen utbildning och hen har ju inte haft några elever som är obekväma med rösten på det sättet liksom.” En kunskap om trans*+sångare är alltså inget som Elev 4 förväntar sig av sin lärare.

Lärare 4 säger att hen känner sig trygg i sin kunskap om Elev 4s röst för att “det är bara en röst eftersom det inte finns några yttre påverkningar, det är ju inga hormoner inblandade så det är ju inte en konstgjord röst. Utan det är en röst som vi försöker utforska och utveckla.” Lärare 4 säger även att hen är bekväm med sin kunskap om transpersoner generellt och att det mest handlar om “övning helt enkelt. /.../ helt enkelt att prova ändra sitt sätt att prata på. Ifall man är en cisperson själv så, det dör inte jag av att använda ett nytt pronomen ifall det känns tryggare eller bättre för dig.” Lärare 4 säger även att kunskapen kommer från dialogen med elev då hen inte sökt information själv om ämnet.

Elev 4 uttrycker att hen hade önskat ytterligare samtal kopplat till att hen är transperson.

Men jag känner att jag vill ha mer av det litegrann faktiskt. Nu när du säger det. Att jag vill prata om vad jag är bekväm med och... Liksom vad det är som inte går och vad jag vill nå upp till. (Elev 4)

Ett exempel på detta som Elev 4 tar upp är hur hen tänker angående hur de valt att prata om hens röst och olika register i rösten. Elev 4 säger att hen särskiljer på att sjunga en basstämma och att få sin röst benämnd som en basröst. Att sjunga en stämma med namn *basstämman* är Elev 4 bekväm med. Att få sin röst benämnd som en basröst är något som Elev 4 visar starkt att hen inte är bekväm med då det berör specifikt hens egen röst. Hen berättar att det därför fördes en dialog Elev 4 och Lärare 4 emellan i början av deras arbete över hur de skulle prata om hens röst. Då beslutades det att benämna röstens olika delar som fullröst och falsett. Elev 4 säger att hen vid samtalet accepterade det men att hen fortfarande inte är helt bekväm med benämningen falsett för “när en kille sjunger ljust så blir det ju falsett” och hade istället önskat att de pratade om hög respektive låg röst.

Något som både Elev 4 och Lärare 4 tar upp är att Elev 4 använder sig av åtsittande halsband, så kallade *chockers*, av olika slag. Elev 4 förklarar att halsbanden är något hen bär för att dölja sitt adamsäpple och därmed försöka undvika att bli felkönad. Elev 4 säger att Lärare 4 frågat om hen inte tycker att halsbandet trycker mot halsen vilken hen säger att man “som sånglärare såklart skulle undra. Men hon har inte frågat något mer om det.

Och det har ju gått bra att sjunga med.” Lärare 4 säger att hen har reflekterat över halsbandet och att det måste vara obekvämt att sjunga i men att det inte är något som hen pratat om med Elev 4.

6. Diskussion

I följande kapitel kommer jag att binda samman och diskutera studiens resultat med den tidigare forskning och handbokslitteratur som redovisats samt delar ur bakgrundskapitlet. Diskussionen utgår ifrån studiens frågeställningar, vilka är följande:

- a) Hur beskriver informanterna sin syn på röst kopplat till identitet?
- b) Vad säger informanterna om lärare/elev-relationens påverkan på undervisningen?
- c) Vilken vokabulär och vilka formuleringar använder sig informanterna av när de talar om trans*+sångare?
- d) Vad berättar läraren om sina kunskaper om trans*+sångare och vad säger informanterna om hur lärarens kunskap påverkar sångundervisningen?

Ett fokus på fråga a) kommer att ligga i kategorin *Syn på röst kopplad till identitet*, fråga b) och d) kommer diskuteras parallellt i kategorin *Undervisningen* och fråga c) kommer att fokuseras på i kategorin *Vokabulär och formuleringar*. Diskussionen leder sedan fram till *Slutsats och vidare forskning* där en övergripande reflektion med förankring i alla fyra frågeställningarna redovisas. Slutligen kommer avsnittet *Avslutande ord och reflektioner* där jag ämnar avrunda studien med mina egna tankar kopplat till ämnet för studien.

6.1 Syn på röst kopplat till identitet

Från vad jag utläser i resultatet ser alla informanter, lärare som elev, en tydlig koppling mellan röst och identitet. Detta står i samklang med det Collens (2015) skriver om att rösten är en stor del av vokalister som person. En intressant punkt att lyfta är att hur de flesta av lärarna talar om röst och identitet går i linje med hur Nationalencyklopedin beskriver identitet, det vill säga som en del av ens personlighet. Eleverna däremot tycks vara överens om att rösten för dem är, eller har varit, sammanlänkad med deras könsidentitet, vilket stämmer överens med det som Jackson Hearn och Kremer (2018) skriver. Både Elev 3 och Elev 4 trycker på sitt eget vis att deras röst är ett verktyg för dem att bekräfta sin könsidentitet. Elev 4 säger att hen vill arbeta fram en så androgyn röst som möjligt för att inte bli felkönad och Elev 3 säger att hen får sin kvinnlighet bekräftad genom sången. Elev 1 och Elev 2 uttrycker inte detta lika tydligt. Däremot stämmer deras

röstideal överens med de könsnormer som är kopplade till respektive elevs könsidentitet. Elev 1 har alltid velat ha en lägre röst och Elev 2 uttrycker att hon arbetat med sin logoped för att få en mer normativt feminin röst. Därför gör jag analysen att även Elev 1 och Elev 2 använder sina röster som ett verktyg för att bekräfta deras könsidentitet. Endast Lärare 2 av alla lärare vid frågan om deras syn på röst kopplad till identitet drar kopplingen till könsidentitet, men då till könsnormer i stort och inte hens egen könsidentitet. Lärare 2 menar att samhället behandlar män och kvinnor olika beroende på hur deras röster låter. Att ingen av lärarna associerar rösten med sin egen könsidentitet tolkar jag som en naturlig följd av att lärarna själva är cispersoner. Detta för att cispersoner generellt sett inte behöver oroa sig för att inte få sin könsidentitet bekräftad av samhället tack vare rådande köns- och cismormer.

De flesta av lärarna tycks däremot ha förstått att rösten är av stor vikt för deras elever med avseende på deras könsidentitet, vilket går i linje med det Gurs (2020), Aguirre (2018), och Jackson Hearn och Kremer (2018) anser viktigt för sånglärare att uppmärksamma. Lärare 1 beskriver hur hen upplever att sången för Elev 1 är mer svårjobbade än för hans elever som är cissångare. Lärare 2 försöker medvetet att stötta Elev 2 med hennes röstideal. Lärare 3 beskriver Elev 3s relation till hans röst på samma sätt som Elev 3, det vill säga att sången bekräftar Elev 3s kvinnlighet.

Gällande Lärare 4s förståelse för rösten kopplat till Elev 4s könsidentitet upplever Elev 4 att Lärare 4 inte förstod i början hur känsligt det kunde vara. Lärare 4 beskriver Elev 4s röst som att "det är bara en röst /.../ det är ju inga hormoner inblandade så det är ju inte en konstgjord röst." Hen styrde även medvetet in Elev 4 på att börja använda sin röst i det lägre registret. Detta tolkar jag som en brist på förståelse för att det nödvändigtvis inte är hormonbehandling som bekräftar en person som transperson vilket Webb et al. (2015) poängterar. Vidare uppfattar jag att det kan finnas en viss omedvetenhet om hur gender perception kan spela in i transpersoners vardag och hur, som Jackson Hearn och Kremer (2018) beskriver, rösten är en bidragande del. Trots en avsaknad av initial förståelse så har Lärare 4 alltid agerat respektfullt och inte pressat Elev 4, vilket i slutändan är det som Jackson Hearn och Kremer, Gurs (2020), Aguirre (2018) och Cayari (2019) menar på är absolut viktigast vid undervisning av trans*+sångare.

Lärare 2 upplever att det kan "kännas förbjudet" att tala om rösten kopplat till identitet. Hen upplever även att det läggs för stor vikt vid denna koppling. Jag undrar om detta kan ha att göra med det Collens (2015) skriver om vokalisters relation till sitt eget instrument och en vilja att särskilja på instrumentet och individen. Jag gör den kopplingen på grund

av Lärare 2s kommentar om att “man blir född med en viss röst och den kan vara svår att ändra på.” Att acceptera ens röst som den är och inte något en ska ändra på, tänker jag kan vara ett sätt att särskilja sin röst från sin identitet och i viss utsträckning instrumentet från ens person. Att särskilja instrumentet från personen är en metod som Lärare 1 använder sig av medvetet i sin undervisning med Elev 1. Hen gör det genom att låta Elev 1 arbeta med isolerade områden av rösten vilket tycks fungera väl i deras arbete. Här reflekterar jag vidare över om metoden kan vara ett sätt för vokalisterna generellt att distansera sig från sitt instrument och därmed få den paus från instrumentet som Collens (2015) skriver att vokalisterna har svårt att finna.

6.2 Undervisningen

Cayari (2019) berättar hur många cissångslärare känner en rädsla inför att undervisa trans*+sångare då de känner att de inte har tillräckligt med kunskap. Lärare 1 är den enda som uttrycker att hen upplevde detta och beskrev att hen kände det “nerve wracking” inför att undervisa Elev 1. Även elever i sin tur drar sig från att söka sig till sångundervisning av rädsla för att mötas av okunskap gällande människor utanför cisnormen menar Jackson Hearn och Kremer (2018). Ingen av eleverna uttrycker att de undviker att ta sånglektioner på grund av detta. Däremot så ifrågasätter Lärare 2 sig själv och undrar om hen är ignorant för att hen inte utbildat sig själv mer.

Gällande kunskapen som krävs vid arbetet med trans*+sångare menar Jackson Hearn och Kremer (2018), Gurss (2020), Aguirre (2018) och Cayari (2019) att sångpedagoger med adekvat generell kunskap om rösten och sångundervisning bör kunna undervisa trans*+sångare. Jackson Hearn och Kremer tillsammans med Gurss menar på att det viktigaste i arbetet med trans*+sångare är *öppenhet* och *lyhördhet*. Elev 2, Elev 3, Lärare 2 och Lärare 3 uttrycker alla tydligt tankar som går i linje med detta. De alla poängterar även *ärlighet* som en viktig del av undervisningen vilket även Collens (2015) betonar som en viktig del i relationsbygget. Övriga informanter poängterar även de *öppenhet* och *lyhördhet* när de beskriver vad som är viktigast i undervisningen. Däremot gör de inte en poäng av att säga att det inte är någon skillnad i undervisningen av trans*+sångare med undantag för Lärare 4 som menar att det inte är någon skillnad rent röstmässigt. Ett ord som alla informanter nämnde som det absolut viktigaste är *respekt*. Jag gör tolkningen att detta överensstämmer med litteraturen då respekt, enligt min mening, är en förutsättning för *öppenhet* och *lyhördhet*. En intressant observation i skillnader i förhållningssätt

gentemot lärares kunskap vid undervisning av trans*+sångare, är att Elev 4 och Elev 1 har motsatta tankar om detta. Elev 1 förväntar sig kunskap hos lärare och menar på att annars gör denne "något fel i dagens samhälle." Elev 4 däremot önskar kunskap men förväntar sig inte sådan hos läraren då hen menar att det inte finns någon utbildning inom detta kunskapsområde. Detta anser jag stärker mitt uttalande i inledningen om att det behövs mer kunskap och utbildning på detta fält för lärare.

Biesta (citerad i Aspelin, 2013) menar att relationen lärare och elev emellan är en förutsättning för lärande. I relation till detta finner jag det anmärkningsvärt att Lärare 1 och Lärare 2 uttrycker att de inte besitter särskild kunskap gällande trans*+röster. Elev 1 däremot har full tillit till Lärare 1s kunskap och jag tolkar det även som att Elev 2 har det. Detta för att hon säger att hon har lärt sig mycket av Lärare 2 och har fullt förtroende för hen, även om hon inte uttalar sig direkt om Lärare 2s kunskap om trans*+röster. Gemensamt för båda lärare/elev-relationerna är att det har en väl fungerande dialog och ömsesidig respekt. Detta tyder på att det som Biesta säger stämmer in på dessa relationer. Vidare uttrycker Lärare 4 att hen känner sig trygg i sin kunskap angående trans*+röster då hen anser att det inte är någon skillnad i förhållande till cisröster. Emellertid uttrycker Elev 4 en önskan om större kunskap angående trans*+röster hos sin lärare. Både Lärare 4 och Elev 4 uttrycker även dem att deras relation är välfungerande med ömsesidig respekt. Här undrar jag om orsaken till denna obalans i syn på lärarens kunskap kring trans*+röster grundar sig i en brist på kontinuerlig dialog kring olika aspekter av trans*+sångares upplevelser och erfarenhet kopplat till rösten, vilket Jackson Hearn och Kremer (2018) menar är av stor vikt. Min reflektion baseras på att Elev 4 uttrycker en vilja till mer dialog kring detta ämne.

Dahlkwist (2019) menar att det är viktigt att lärare är medvetna om sin maktposition i förhållande till elevernas beroendeställning. Vidare beskriver Dahlkwist hur det finns en risk att lärare går över från att visa sig personliga i undervisningen till att bli privata i försök att minska maktklyftan. Collens (2015) beskriver hur det i sångundervisning finns en tendens att även eleven går över till att bli mer privat eftersom sång som instrument är tätt associerat med vokalisten som individ. Gurss (2020) hävdar att vokalistens röst och sångteknik påverkas av dennes fysiska och psykiska välmående. Gurss menar även att transpersoner har en större benägenhet för psykisk ohälsa än cisångare vilket även tas upp i de 153 remissyttrandena författade angående transpersoners ställning och levnadsvillkor i Sverige (SOU 2017:92). Både Elev 1 och Elev 4 beskriver hur de har en god relation till respektive sånglärare och att de kan prata med dem när de mår dåligt.

Lärare 1 och Lärare 4 beskriver i sin tur att de har en fin relation till respektive elev. Emellertid uttrycker Lärare 1 hur hen ibland känner sig som ”hobbyterapeut” och Lärare 4 beskriver hur samtalen under lektionerna ibland frångår sångundervisningen mer än hen önskat. Här menar jag att det kan uppstå en paradoxal situation eftersom läraren visserligen bör vara lyhörd inför elevens mående eftersom detta direkt påverkar sången enligt Gurss (2020), men denna lyhördhet kan samtidigt riskera att läraren går utanför sin profession som lärare och agerar som en form av terapeut, vilket Collens (2015) uppfattat som en vanlig företeelse vid individuell sångundervisning. Både Lärare 1 och Lärare 4 berättar att de båda upplevt att det behövt frångå sin roll som lärare och att de försökt styra tillbaka samtalet till sångundervisningen. Här hävdar jag, i linje med Dahlkvist, att det är viktigt i dessa situationer att komma ihåg att det är läraren som besitter maktpositionen och eleven är i beroendeställning. Därför ligger ansvaret på läraren att på ett respektfullt sätt styra tillbaka samtalet till sångundervisningen. Detta är något som både Lärare 1 och Lärare 4 beskriver att de försöker göra i dessa situationer. Vidare menar jag att en förförståelse för vad som kan upplevas obekvämt i sångundervisningen för trans*+sångare, som generellt inte behöver vara det för cisångare, kan vara ett sätt att undvika att lektionerna blir privata istället för personliga.

Röstdysfori är något som Jackson Hearn och Kremer (2018) menar att många transpersoner erfarar till följd av samhällets rådande könsnormer. Detta är särskilt vanligt bland trans*+sångare då rösten är i fokus. I samband med detta betonar de, tillsammans med Aguirre (2018), Gurss (2020) och Cayari (2018) vikten av att läraren inte pressar eleven till att använda rösten på ett vis eleven inte är bekväm med. Elev 1, Elev 2 och Elev 4 berättar alla saker om sin relation till sina röster, vilka eventuellt skulle kunna uppfattas som olika tecken på röstdysfori. Elev 1 beskriver sin målbrottstid som ”mycket skrik och frustration” och att han alltid velat ha en ”mörk röst.” Elev 2 berättar att hon brukade ha en komplicerad relation till sin röst, eftersom den inte stämde överens med hennes könsidentitet utifrån rådande könsnormer. Elev 4 beskriver hur hen brukade vara obekvämt med att sjunga i sin lägre del av sitt omfång för att hen då kände en risk för att bli felkönad. En annan aspekt att komma ihåg är enligt Gurss (2020), att elevs röstideal kan riskera att leda till skador på stämbanden och en hämmande röstteknik. Problem med stämbanden och en svårighet med tekniken till följd av sitt röstideal är något som Elev 2 beskriver att hon upplevt. Även Lärare 2 noterar att hen uppmärksammat detta och har tillsammans med Elev 2 arbetat runt denna problematik. Komplikationer med rösten till följd av ett röstideal tillsammans med röstdysfori är

exempel på vad jag syftar till när jag hävdar att lärare bör ha en medvetenhet om saker som eventuellt kan vara triggnande för sina elever som är trans*+sångare.

Kroppsförande kläder menar Jackson Hearn och Kremer (2018) kan vara en del av transpersoners könsuttryck och dagliga garderob. Vidare menar de att dessa typer av kläder kan få en inverkan på sångarens andningsförmåga. I sådana fall betonar de vikten av att läraren inte pressar eleven eller pekar till det som anledningen till eventuell problematik. Detta i syfte att inte göra eleven obekväm eller att trigga eventuell dysfori. Bland informanterna använder Elev 1 en binder dagligen och Elev 4 använder ett chokerhalsband för att dölja sitt adamsäpple. Ingen av eleverna upplever däremot att deras sångteknik påverkas avseendevårt av dessa kläder. Lärare 1 har observerat att bindern kan påverka Elev 1s uthållighet och andningsförmåga. Istället för att direkt fråga Elev 1 om han påverkas av sin binder i stunden är hen mån om att istället låta Elev 1 komma fram till en slutsats själv. Denna metod går väl i linje med det Jackson Hearn och Kremer menar på att lärare bör göra. Jag tolkar detta som en kontinuerlig medvetenhet och lyhördhet hos Lärare 1. Lärare 4 har inget minne av att nämna chokern men Elev 4 nämner att det har kommit upp i undervisningen. Jag drar slutsatsen att detta har kommit upp i undervisningen då båda inom informantparet nämner chokern oberoende av varandra men att det inte var något som lades ett stort fokus på. Jag ser detta som ett exempel på där erfarenheter av cispersoner och transpersoner kan gå isär, där ett halsband för den ene kan vara en accessoar, men för en annan ett redskap för att inte bli felkönad. I situationen mellan Elev 4 och Lärare 4 tycks detta lyckligtvis inte blivit något problem vilket jag relaterar till deras goda relation till varandra som de båda beskriver. Med detta sagt tycker jag det är en viktig punkt att lyfta i syfte att medvetandegöra andra erfarenheter än cispersoners.

Testosteron- respektive östrogenbehandling är något som vissa transpersoner väljer att göra som en del av deras transition, menar Webb et al. (2015) Både östrogen och testosteron påverkar stämbanden men endast testosteron påverkar hur rösten låter berättar Jackson Hearn och Kremer (2018). Elev 1 och Elev 2 är de informanter som genomgår hormonbehandlingar. Lärare 1 och Lärare 2 säger uttryckligen att de inte har kunskap om vad som sker med rösten vid hormonbehandlingar. En observation är att både Elev 1 och Elev 2 däremot uttrycker att de har förtroende för lärarens kunskap. Elev 1 säger att han har full tillit till Lärare 1s kunskap om trans*+röster och Elev 2 menar att Lärare 2 har lärt henne mycket om sin röst. Jag undrar om denna disharmoni i förhållandet till lärarnas kunskap om trans*+röster kan vara ett resultat av den goda relationen inom

informantparen med den öppna dialogen, vilket Collens (2015), Gurss (2020) och Jackson Hearn och Kremer ser som viktigast. Jackson Hearn och Kremer menar, tillsammans med Gurss, att gällande röster som hormonbehandlats bör sånglärare med adekvat kunskap om cispojkers målbrott räcka. Däremot anser jag att även om det nödvändigtvis inte krävs extra kunskap för att navigera röster som är hormonbehandlade, så är det viktigt som sångpedagog att känna till. Inte minst så att vi vet när vi ska referera vidare våra elever till röstläkare och logoped, vilket Jackson Hearn och Kremer menar på att sånglärare måste vara beredda på att göra. En annan aspekt är att det kan vara bra för lärare att veta vad de kan förvänta sig kommer att hända med elevens röst vid hormonbehandling så att läraren kan förbereda sig själv men framförallt eleven. Vidare hävdar jag att det är av största intresse att inte lära våra elever något felaktigt om deras röster. Elev 1 refererar exempelvis till sitt målbrott till följd av sin testosteronbehandling som "ett helt vanligt målbrott som bara går lite snabbare" vilket enligt Jackson Hearn och Kremer inte helt. Ett sådant exempel inom informantpar 1 är att Lärare 1 berättar att Elev 1 kan ha svårt att kontrollera dynamiken sedan han började med sin hormonbehandling. Detta är något som Jackson Hearn och Kremer beskriver kan vara en följd av ett trångt struphuvud vilket kan leda till benbildning. Constansis (citerad i Gurss, 2020) menar att det under vissa stadier av målbrott som följd av testosteronbehandling är viktigt att endast göra mjuka övningar för att inte riskera sådana typer av biverkningar. Detta är exempel på kunskap som jag menar eventuellt skulle kunna gynna Elev 1s sångutveckling. Även Elev 2 beskriver att hon upplevt en mängd röstproblem som hon misstänker kan vara en följd av sin östrogenbehandling. Lyckligtvis går hon sedan länge hos en logoped för att få hjälp med bland annat denna problematik. Jag hävdar att kunskap likt detta hör till något som bör ingå i alla sånglärarutbildningar så att vi inte omedvetet riskerar att skada våra elevers röster och att missa när vi bör hänvisa dem vidare.

Utifrån det som diskuteras ovan under denna rubrik tolkar jag att samtliga informanterna generellt menar att lärare/elev-relationen är viktigare än specifik kunskap om trans*+sångare för att skapa en givande undervisning för eleven. Detta går i linje med vad Jackson Hearn och Kremer (2018), Gurss (2020) och Cayari (2019) berättar. Däremot menar jag att det som lärare är viktigt att ha en förståelse för att en inte har samma erfarenheter som eleven framför dig, oavsett elev. Därmed hävdar jag att det är en vinst för undervisningen om läraren är medveten om att trans*+sångares erfarenheter och upplevelser inte alltid är desamma som för cissångare. Det är en medvetenhet som

jag menar bör gynna både relationsskapandet och elevernas kunskap om sin egen röst och röstutveckling. Samtliga av lärarna menar att deras kunskap om trans*+sångare kommer ur personlig erfarenhet och inte från någon formell utbildning. Vidare har ingen av lärarna fortbildat sig själv på egen hand angående trans*+sångare. Lärare 3 är den lärare med störst erfarenhet av att undervisa trans*+sångare. Hen understryker att hen skulle ha hänvisat Elev 3 vidare till någon annan lärare ifall Lärare 3 inte skulle bedömt sin kunskap som tillräcklig för att klara av att undervisa Elev 3. Det gör att jag ställer mig undrande till hur Lärare 3 fått sin ursprungliga kunskap inför hens första elev som var trans*+sångare. Detta då Lärare 3 även poängterar att hens kunskap kring trans*+sångare endast bygger på erfarenhet. Det här stärker min åsikt som jag ursprungligen tog upp i min inledning om att det behövs mer undervisning om trans*+sångare för sångpedagoger för att undvika att erfarenheten av att undervisa våra elever blir all utbildning vi får.

6.3 Vokabulär och formuleringar

Zimman (2018) menar att språk-, genus- och sexualitetsforskare utgår från konstruktionism medan fonetik- och sociofonetikforskare utgår från ett deterministiskt förhållningssätt med avseende på kön. Detta förhållningssätt har direkta konsekvenser för människors språkbruk rörande rösten. Exempel på detta är ordval såsom *mansröst* och *kvinnoröst*. Denna typ av ordval går att finna i resultatet då samtliga av lärarna benämner sina elevers röst som *mansröst* respektive *kvinnoröst*, oavsett elevens könsidentitet. Endast Lärare 1 problematiserar användandet av begreppen. Hen markerar detta tydligt genom att visa citationstecken varje gång hen könar något kring Elev 1 och röster generellt. Vidare beskriver Lärare 1 hur hen upplever det svårare att tala om trans*+röster än cisröster. Genom denna typ av formuleringar utläser jag att lärarna använder sig av ett cisnormativt språkbruk. Detta är något som bör undvikas enligt Kjellander (citerad i Rönnlid, 2020) och Schyst (2016), i synnerhet i relation till redan marginaliserade grupper i samhället. I denna fråga håller jag med Kjellander och Schyst och ställer mig därmed frågande inför formuleringar av detta slag då det kan upplevas som värdeladdade ord som exkluderar trans*+röster. Jag menar absolut inte att lärarna använder en exkluderande vokabulär och formuleringar medvetet eller i syfte att såra. Däremot kan ord som för cispersoner inte är värdeladdade ord vara det för transpersoner, vilket Jackson Hearn och Kremer (2018) berättar. Jag gör även analysen att Elev 4 bekräftar detta genom att aktivt

undvika att direkt uttala det kön hen blivit tillskriven juridiskt vid födseln och istället formulera sig genom “som det kön jag inte identifierar mig med.”

Jackson Hearn och Kremer (2018), Aguirre (2018) och Gurss (2020) menar att röstfack såsom sopran och alt generellt är kopplat till kvinnor, medan tenor och bas generellt är kopplat till män. Författarna menar därför att mer inkluderande formuleringar är att föredra. Jackson Hearn och Kremer ger förslag på att istället tala om röstfack som exempelvis hög respektive låg röst och övre respektive lägsta stämman. De föreslår även att sånglärare istället beskriver sina elevers röster utifrån klangfärg, register och omfång. Jag gör tolkningen att Lärare 2 könar begrepp rörande röstfack då hen vid en utveckling av sitt användande av ordet spänningsgrad säger “om du har en tenor som sjunger i ett högt, spänt läge och så har vi en alt som tar samma ton egentligen. Då har ju alten en helt annan spänningsgrad i stämbanden.” Lärare 2 är däremot mån om att tala om Elev 2s röst utifrån just spänningsgrad snarare än röstfack vilket jag uppfattar som ett inkluderande språkbruk. Elev 4 berättar att hen särskiljer på att sjunga en basstämma och att få sin röst benämnd som en basröst, vilket det senare är något som Elev 4 markerar starkt att hen är emot. Jag uppfattar att hen gör denna särskiljning då en stämma, till skillnad från en basröst, inte är kopplad till hens röst och i utsträckning hens identitet och könsidentitet. Elev 4 berättar även att hen hade föredragit att få sina olika röstregister omnämnda som det *höga* respektive det *låga* registret istället för fullröst och falsett, vilket går i linje med de förslag Jackson Hearn och Kremer ger. Detta för att hen upplever att folk generellt könar falsett som manligt. Jag misstänker att Lärare 4 inte har uppfattat detta då det i början av arbetet mellan Lärare 4 och Elev 4 fördes en dialog kring hur de ska benämna Elev 4s register. Där beslutade de gemensamt att använda fullröst och falsett. Jag undrar om detta missförstånd kan gå att härleda till att samtalet skedde när Elev 4 precis börjat gymnasiet. Elev 4 uttrycker att hen inte var lika bekväm med att kommunicera hens åsikter vid den perioden men att hen önskar ett nytt samtal kring deras gemensamma språkbruk. Elev 4s önskan om vidare samtal kring vokabulär och formuleringar är något som går i linje med vad Jackson Hearn och Kremer förespråkar. En vidare konversation är något som jag även ser att Lärare 4 är öppen för då hen menar på att ens ordval handlar om att öva vilket hen är villig att göra. Viljan till utveckling är även något som går att observera hos Lärare 4 när hen korrigerar sig själv efter att hen av misstag använt ett felaktigt pronomen.

En annan aspekt som jag även ser relevant att lyfta gällande vokabulär och formuleringar är informanternas språkbruk när de talar om transpersoner utöver saker

direkt relaterat till trans*+röster. Lärare 2 beskriver Elev 2 som att “Hon är ju i grunden kille och tar hormoner för att bli kvinna.” Lärare 3 säger om Elev 3 att “hon är ju en man.” Lärare 4 formulerar sig som att Elev 4 “titulerar sig som ickebinär” och att hen som yngre “inte [hade] sådana tendenser.” Schyst (2016) menar att ord förmedlar underliggande värderingar vilket gör att människor som inte utbildar sig kring detta omedvetet kan bidra till exkludering och förminskande av människor. Även Kjellander betonar att människors ordval har med värderingar att göra. Jag ställer mig därför frågande till formuleringar som Lärare 2 och Lärare 3 använder då jag anser att de utgår från ett cisperspektiv där trans*+ är det avvikande. Jag menar på att det är denna typ av formuleringar som Schyst och Kjellander syftar till när de talar om användning av omedvetet exkluderande språk. Lärare 2s formulering om att Elev 2 tar hormoner för att *bli* kvinna kan upplevas som en förbiseende av att Elev 2 var en kvinna redan innan hon började med hormonbehandlingar. Det bidrar i större utsträckning till en oförståelse för att inte alla transpersoner vill transition, varken socialt eller genom könsbekräftande vård och behandling vilket Webb et al (2015) understryker. Vidare uppfattar jag Lärare 4s ordval *tendenser* och *titulerar* i sammanhanget som mindre bekräftande ordval gällande Elev 4s könsidentitet. Jag menar på att dessa ordval i sammanhanget medför sådana underliggande värderingar som Schyst talar om.

Jag vill understryka att jag inte menar att detta är något som nödvändigtvis är problem inom informantparen. Endast Elev 4 uttrycker en önskan om mer samtal med sin sånglärare kring vilken vokabulär som hen är bekväm med vid benämning av hens röst. Trots detta så uttrycker Elev 4, så väl som övriga elever och lärare, tydligt att de ser på respektive lärare/elev-relation som givande, lärorika och ömsesidigt respektfulla. Alla elever uttrycker att de känner full stöttning och acceptans från deras lärare gällande deras könsidentitet. Detta är endast reflektioner jag gjort, med avstamp i den litteratur jag läst inför studien, när jag lyssnat till alla informanter och sedan läst igenom transkriberingarna. Med det sagt menar jag, med stöd av Schyst (2016), Kjellander (citerad i Rönnlid, 2020), Aguirre (2018), Gurss (2020), Jackson Hearn och Kremer (2018), att ordval och formuleringar kan göra skada utan att det var personens ursprungliga intention på grund av samhällsliga normer. Thornberg (2013) menar på att de normer lärare underrättar sig, tillsammans med normernas medföljande värderingar, överförs till deras elever. Denna typ av språkbruk och överförande av normer, misstänker jag kan vara det som gör att vissa trans*+sångare ställer sig tveksamma inför att uppsöka sånglärare, som Jackson Hearn och Kremer skriver. Mot bakgrund av detta anser jag att

lärare bär ett extra ansvar att aktivt vidareutbilda sig själva för att alltid sträva efter en inkluderande vokabulär. Vidare menar jag att vidareutbildning kan bidra till att minska rädslan som Cayari (2019) nämner att lärare känner inför undervisning av trans*+sångare.

6.4 Slutsats och vidare forskning

Utifrån resultatet drar jag slutsatsen att alla informanter ser en stark koppling mellan röst och identitet. Däremot går det att utläsa en skillnad i hur detta visar sig. Lärarna, som alla är cispersoner, förknippar ofta röst med personlighet snarare än med kön. Detta gäller dock inte en av lärarna, som istället hänvisar till samhällets könsnormer. Gemensamt för alla elever däremot, är att dessa specifikt gör kopplingen till sin könsidentitet snarare än till sin identitet i stort.

Utifrån studiens resultat drar jag slutsatsen att alla informanterna lägger stor vikt vid lärare/elev-relationen i syfte att gynna undervisningen. De menar att det för att bedriva en lyckad sångundervisning krävs en undervisningsmiljö som är öppen, tillåtande, ärlig, och lyhörd, samt framförallt en miljö med ömsesidig respekt lärare och elev emellan. Jag drar slutsatsen att lärare/elev-relationen har större vikt än lärarens kunskap om trans*+sångare och trans*+röster i sångundervisningen. Med detta sagt ser jag att det finns en risk för att lärarna omedvetet missleder sina elever om fakta gällande trans*+röster till en följd av okunskap. Därför menar jag att min inledande förmodan, som också föranledde studien, bekräftats: det behövs mer undervisning om transpersoner vid lärarutbildningar. Därför föreslår jag vidare forskning om hur transpersoner och i utsträckning HBTQIA+-personer, inkluderas i lärarutbildningar idag.

Utifrån resultatet drar jag även slutsatsen att det behövs en generell språklig förändring i hur vi talar om rösten på ett mer inkluderande vis, men även om transpersoner i stort. Detta har sin grund i att jag upplevde vokabulären och formuleringarna bland lärarna som tydligt cisnormativt. Vidare behövs en förändring om hur vi talar om transpersoner i allmänhet. Jag förstår att det är en större samhällsfråga och inte något som görs över en natt men det måste börja någonstans, så varför inte hos oss sånglärare? Jag föreslår därmed vidare forskning om alternativa sätt att tala om rösten, men även forskning som utmanar dagens cisnormativa förhållningssätt till röstfack och röstideal.

Något som jag även observerade under arbetet med denna studie är att många ord och begrepp som används inom ämnet är engelska sådana, alternativt försvenskade variationer. Därför föreslår jag mer forskning generellt om transpersoner och

trans*+sångare i Sverige. Jag föreslår även en slags sammanställning av sånglärare med kompetens och villighet att undervisa trans*+sångare i Sverige med syftet att underlätta tillgängligheten till kvalificerad sångundervisning.

6.5 Avslutande ord och reflektioner

Som avslutning på denna studie vill jag passa på att lyfta mina personliga reflektioner jag har haft med mig under arbetets gång. Reflektionerna är tätt sammanbundna med studiens ämne och resultat, men är inte direkt kopplade till studiens forskningsfrågor och litteratur.

Det första jag vill lyfta är en koppling som jag själv drar när jag hör formuleringar som kommit upp under studiens gång likt “jag ser inte kön” eller “det är bara en röst, så könsidentitet spelar inte roll.” Direkt går mina tankar till uttalandet “jag är färgblind” eller den engelska termen “I don’t see colour”, vilka brukar komma upp i samband med samtal om rasism och vitt privilegium. Vid en första anblick håller jag helt med om dessa uttalanden och står bakom dem – de är menade att vara uttalanden som understryker att alla människor är lika mycket värda. När jag emellertid börjar tänka vidare på vad de innebär i förhållandet till hur samhället idag är uppbyggt med vitas erfarenhet i centrum, anser jag uttalandena lite mer komplicerade än vad de verkar. I YouTube-videon *Seeing Color - Uncomfortable Conversations with a Black Man* (2020) av författaren Emmanuel Ancho lyfter han ett perspektiv där Ancho menar att alla bör “se färg.” Detta för att hylla människors olika kulturer och historia. Han menar att det även är viktigt att uppmärksamma att när vita människor, som äger privilegiet, säger “I don’t see colour” riskerar det att indirekt fungera som en ursäkt för att blunda för sitt eget privilegium. Här går mina åsikter helt i linje med Ancho och jag hävdar att denna koppling även går att dra till när vi pratar om kön och könsidentitet. Jag menar på att cispersoner, i ett samhälle där cis är normen, riskerar att förbise transpersoners erfarenheter och upplevelser. Helt enkelt, bara för att en ser kön och könsidentitet anser inte jag att det behöver vara något negativt och exkluderande. Det kan istället vara ett tillfälle till att lära sig något nytt och berika sina åsikter och tankar med andra erfarenheter än sina egna.

Avslutningsvis vill jag ge mitt svar på Lärare 2s fråga som namngav denna studie, “Är jag ignorant?” Svaret lyder: alla människor har områden vi är ignoranta på. Det ligger i vår natur, vi kan inte förstå allt. Att dela in folk i olika fack blir därmed ett sätt för våra hjärnor att försöka reda ut vad det är vi ser och upplever. Dessa fack skapar våra normer vilket inte alltid behöver vara något dåligt. Däremot så kan människor som står att gynnas

av befintliga normer, såsom cisnormer, könsnormer, funktionsnormer, vithetsnormer och heteronormer, ha svårt för att uppfatta hur de påverkar samhället och individer dagligen. För att bryta upp gamla mönster och börja ändra på exkluderande normer liksom de nyss nämnda, anser jag att ett första steg för människor att ta är just att ställa sig frågan: “Är jag ignorant?”

Referenser

- Aguirre, R. (2018). Finding the Trans Voice: A Review of the Literature on Accommodating Transgender Singers. *National Association for Music Education, 37(1)*, 36-41. SAGE. DOI: 10.1177/8755123318772561
- Ancho, E. (2020-06-18). *Seeing Color - Uncomfortable Conversations with a Black Man - Ep. 3 w/ Chip & Joanna Gaines + kids* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=xfo1XJDJKSU&t=126s>
- Aspelin, J. (Red.). (2013:02). *Relationell specialpedagogik - i teori och praktik*. Kristianstad University Press.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2 uppl.). Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Stockholm: Liber.
- Cayari, C. (2019). Demystifying trans*+ voice education: The Transgender Singing Voice Conference. *International Journal of Music Education, 37(1)*, 118-131. SAGE. DOI: 10.1177/0255761418814577
- Collens, P. (2015, Januari). *The Relational Dimension of One-to-One Tuition: Conservatoire Vocal Studies Education*. UCL Institute of Education, University College London
- Dahlkwist, M. (2019). *Läroledarskapet* (1 uppl.). Stockholm: Liber.
- Gurss, G. (2020, April). A Brief Discussion of the Potential Vocal Hurdles for Singers Who are Trans and Suggested Vocalises for Navigating a New Voice (P. K. Freer, Ed.). *Choral Journal, 60(9)*, 73-81.
- Jackson Hearn, L., & Kremer, B. (2018). *The Singing Teacher's Guide to Transgender Voices*. San Diego: Plural Publishing Inc.

Miller, S. (2016). Trans*+ ing classrooms: The pedagogy of refusal as mediator for learning. *Social Sciences*, 5(3), 1–17.

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Determinism*. Hämtad, 2021-04-12, från:

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/determinism>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Identitet*. Hämtad, 2021-04-10, från:

<http://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Konstruktionism*. Hämtad, 2021-04-20, från:

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/konstruktionism>

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Normkritik*. Hämtad, 2021-04-12, från:

<https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/normkritik>

Regeringen. (2014). *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*. Stockholm: Regeringskansliet.

RFSL. (2019-05-09). *Begreppsordlista*. Hämtad, 2021-01-11, från:

<https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/>

Rönnlid, P. (2020:#1). "Ordval handlar om värderingar". *Förskoletidningen*. Hämtad, 2021-03-27, från:

<https://www.forskoletidningen.se/1-2020/ordval-handlar-om-varderingar>

Schyst. (2016). *Schyst kommunikation* (5 uppl.). Region Värmland. Hämtad, 2021-04-

05, från: <http://schyst.se/schyst-kommunikation/schysta-ovningar/vardeladdade-uttryck/>

SOU 2017:92. (2017-12-22). *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*. Stockholm: Regeringskansliet Kulturdepartementet. Hämtad,

2020-12-30, från: <https://www.regeringen.se/remisser/2017/12/remiss-sou-201792-transpersoner-i-sverige--forslag-for-starkt-stallning-och-battre-levnadsvillkor/>

Thornberg, R. (2013). *Det sociala livet i skolan* (2 uppl.). Stockholm: Liber.

Transbutiken. (2020). *Frågor & svar*. Hämtad, 2021-04-12, från:

<https://www.transbutiken.se/fr%C3%A5gor-svar-39047253>

Transformerings. (2021-04-03). *Ordlista*. Hämtad, 2021-04-28, från:

<https://transformering.se/vad-ar-trans/ordlista>

Webb, A., Matsuno, E., Budge, S., Krishinan, M. & Balsam, K. (2015). *Non-Binary*

Gender Identitets Fact Sheet. Society for the Psychology of Sexual Orientation and

Gender Diversity, American Psychological Association. Hämtad, 2021-04-05, från:

<https://www.apadivisions.org/division-44/resources/advocacy/non-binary-facts.pdf>

Zimman, L. (2018-04-01). Transgender voices: Insights on identity, embodiment, and gender of the voice. *Wiley*. DOI: 10.1111/Inc3.12284

Bilaga 1 - Samtyckesblankett Lärare

Informerat samtycke avseende deltagande i en forskningsstudie

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Mitt namn är Linnea Simon och jag studerar vid Musikhögskolan i Malmö. Under vårterminen 2021 genomför jag en forskningsstudie inom ramen för mitt examensarbete. Studien har för avsikt att kartlägga transpersoners och sånglärares uppfattningar om och upplevelser av hur de arbetar tillsammans i sångundervisningen. Syftet är att synliggöra hur dialogen mellan eleven och sångpedagogen ser ut. Det vidare syftet med undersökningen av dialogen är att generera kunskap om vilka faktorer som informanterna menar bäst bidrar till en trygg och lärorik undervisningssituation. Artikulationen och synliggörandet av denna kunskap, satt i relation till tidigare forskning och kunskapsbildning på området avses komma till nytta i sånglärares och elevers gemensamma arbete. Du har fått frågan att delta i studien för att du har erfarenhet av att undervisa i sång för transpersoner.

Studien genomförs genom intervjuer av elev/läro-par som kommer att spelas in. En intervju beräknas ta ca 60 minuter och parterna i paren kommer att intervjuas separat via Zoom. Datan från intervjuerna kommer sedan att transkriberas och analyseras. Datan från din intervju kommer sedan jämföras med data från intervjun med din elev samt med andra elev/läro-par. Informationen kommer att behandlas konfidentiellt och enligt vetenskaplig etik. Det innebär att ditt deltagande **garanteras anonymitet** i all publikation av resultatet och all data kommer att förstöras efter studiens avslutande. Om du önskar finns även möjligheten för dig att läsa igenom och kommentera transkriberingen av intervjun innan analysen av datan börjar. Ditt deltagande i studien är helt frivillig och du kan när som helst välja att, utan motivering, avsluta din medverkan.

Vid frågor är du varmt välkommen att höra av dig till mig, Linnea Simon, på li6217si-s@student.lu.se.

Tack vare din medverkan i studien bidrar du till forskning och annan verksamhet som syftar till att skapa en trygg och lärorik undervisningsmiljö för alla, oavsett könsidentitet. Stort tack för din medverkan!

Medgivande:

- Jag har tagit del av studiens syfte och mitt deltagandes funktion i studien och är medveten om att intervjun kommer att spelas in.
- Jag deltar i studien på frivillig och anonym basis och kan när som helst avsluta min medverkan utan närmare motivering.
- Jag ger mitt godkännande för Linnea Simon att dokumentera och bearbeta den data som samlas in vid intervjun samt att publicera resultat från studien.
- Jag ger mitt godkännande att handledaren Sven Kristersson får ta del av delar av transkriberingen efter den anonymiseringen.
- Jag har fått möjlighet att få mina frågor kring intervjun besvarade och vet vem jag ska kontakta om det uppkommer fler frågor.

.....
Underskrift

.....
Ort

.....
Datum

.....
Namnförtydligande

Bilaga 2 - Samtyckesblankett Elev

Informerat samtycke avseende deltagande i en forskningsstudie

Mitt namn är Linnea Simon och jag studerar vid Musikhögskolan i Malmö. Under vårterminen 2021 genomför jag en forskningsstudie inom ramen för mitt examensarbete. Studien har för avsikt att kartlägga transpersoners och sånglärares uppfattningar om och upplevelser av hur de arbetar tillsammans i sångundervisningen. Syftet är att synliggöra hur dialogen mellan eleven och sångläraren ser ut. Det vidare syftet med undersökningen av dialogen är att generera kunskap om vilka faktorer som informanterna menar bäst bidrar till **en trygg och lärorik undervisningssituation**. Artikulationen och synliggörandet av denna kunskap, satt i relation till tidigare forskning och kunskapsbildning på området avses komma till nytta i sånglärare och elevers gemensamma arbete. Du har fått frågan att delta i studien för att du har erfarenhet av sångundervisning och du identifierar dig som transperson.

Studien genomförs genom intervjuer av elev/läro-par som kommer att spelas in. En intervju beräknas ta ca 60 minuter och parterna i paren kommer att intervjuas separat via Zoom. Datan från intervjuerna kommer sedan att transkriberas och analyseras. Datan från din intervju kommer sedan jämföras med data från intervjun med din sånglärare och med andra elev/läro-par. Informationen kommer att behandlas konfidentiellt och enligt vetenskaplig etik. Det innebär att ditt deltagande **garanteras anonymitet** i all publikation av resultatet och all data kommer att förstöras efter studiens avslutande. Om du önskar finns även möjligheten för dig att läsa igenom och kommentera transkriberingen av intervjun innan analysen av datan börjar. Ditt deltagande i studien är helt frivillig och du kan när som helst välja att, utan en motivering, avsluta din medverkan i studien. Du har även all rätt att avstå från att svara på enskilda frågor under intervjun utan förklaring.

Vid frågor är du varmt välkommen att höra av dig till mig, Linnea Simon, på li6217si-s@student.lu.se.

Tack vare din medverkan i studien bidrar du till forskning och annan verksamhet som syftar till att skapa en trygg och lärorik undervisningsmiljö för alla, oavsett könsidentitet. Stort tack för din medverkan i studien!

Medgivande:

- Jag har tagit del av studiens syfte och mitt deltagandes funktion i studien och är medveten om att intervjun kommer att spelas in.
- Jag deltar i studien på en frivillig och anonym basis och kan när som helst avsluta min medverkan utan närmare motivering.
- Jag ger mitt godkännande för Linnea Simon att dokumentera och bearbeta den data som samlas in vid intervjun samt att publicera resultat från studien.
- Jag ger mitt godkännande att handledaren Sven Kristersson får ta del av delar av transkriberingen efter den anonymiserats.
- Jag har fått möjlighet att få mina frågor kring intervjun besvarade och vet vem jag ska kontakta om det uppkommer fler frågor.

.....
Underskrift

.....
Ort

.....
Datum

.....
Namnförtydligande

Bilaga 3 - Intervjuguide Lärare

Öppning

- Presentation av mig
- Tydlig med att en inte måste svara på frågor och att det är helt okej att säga ifrån om jag skulle fråga något opassande eller formulera mig på ett icke-okej sätt
- SAMTYCKE INSPELAT

Bakgrund

- Namn
- Pronomen/Könsidentitet
- Hur länge har du arbetat som sånglärare?
- Vilken utbildning har du?
- Ingick det någon i din utbildning om trans*+rösten?
- Hur ser tidigare erfarenhet ut av att undervisa transpersoner?

Identitet

- Vilka genrer rör du dig inom?
  - Vilka känner du dig mest hemma i?
- Hur ser du på röst kopplat till identitet?
  - Hur får dina elever möjligheter att utforska detta?
  - Har din elev något soundideal?
    - Om ja, hur ser du på det idealet och hur arbetar ni med det?
  - På vilket sätt har ni talat om musikalisk identitet?
- Har du upplevt några röstförändringar hos din elev som en del av dennes transition?
  - Om ja, var det då en medveten förändring?
  - Hur arbetade ni med det då?
- Har du erfarenhet av att arbeta med elever som använt kläder som hämmat deras andning?
  - Om ja, är det något som du diskuterat med din elev?
  - Hur har det samtalet gått till?
- Hur arbetar du med att uppnå en balans mellan att ge eleven en trygg grund och dennes möjlighet till fritt utforskande av sin röst och sitt röstideal?
  - Hur påverkar dialogen med din elev denna balans?

Kommunikation

- Hade din elev en komma-ut-process i sitt arbete med dig?
  - Om ja, hur såg den då ut?
  - Hur fungerade kommunikationen då?
- Har du behövt stötta din elev i andra sammanhang på skolan? Hur då?
- Hur ser er dialog kring repertoar ut?
- Vad anser du är det viktigaste för dig som lärare att tänka på i din undervisning när du arbetar med transpersoner?
- Anser du att det finns några trans*specifika element i din elevs sångröst/röst? Hur pratar du om det med din elev? Är det något som uppkommit i lärprocessen med din elev eller är det något som du erfarenheter av tidigare?
  - Hur förhåller sig dessa element till de ideal och den musikaliska identitet vi talat om tidigare?
  - Har du fått höra att din elev inte passar in p.g.a. dennes trans*röst? Och i så fall vilka sammanhang?
- Formulerar du dig på något särskilt sätt vid instruktioner av övningar som kan påverka elevens fysiska integritet? Om ja, hur då?
- Har det förts en dialog mellan dig och din elev om ert språk och gemensamma språkbruk?
- Känner du dig trygg i din kunskap om trans*rösten?
  - Hur känner du inför att prata om trans*rösten generellt?
- Upplever du att din elev känner sig fri i er dialog?
  - Om ja, vad anser skapar förutsättningar för en sådan frihet?

Övrigt

- Känner du till någon litteratur på området? Har du på eget initiativ vidareutbildat dig när det gäller trans*rösten?
- Är det något övrigt som du vill lyfta fram på området?

Bilaga 4 - Intervjuguide Elev

Öppning

- Presentation av mig
- Tydlig med att en inte måste svara på frågor och att det är helt okej att säga ifrån om jag skulle fråga något opassande eller formulera mig på ett icke-okej sätt
- SAMTYCKE INSPELAT

Bakgrund

- Namn
- Pronomen/könsidentitet
- Vad fick dig att vilja börja sjunga? Har du några specifika inspirationer?
- Vilken erfarenhet har du av sång?
- Vilka genrer rör du dig inom?
  - Vilka känner du dig mest hemma i?

Identitet

- Hur ser du på din röst kopplat till din identitet?
  - Hur får du chans att utforska denna?
  - Har du något soundideal?
  - På vilket sätt har ni talat om musikalisk identitet?
    - Om ja, hur ser läraren på det idealet och hur arbetar ni med det?
- Har du upplevt några röstförändringar som en del av din transition?
  - Om ja, var det då en medveten förändring?
  - Sjöng du under tiden då och hur arbetar du med din lärare med det?
- Har du erfarenhet av att använda kläder som hämmat din andning?
  - Om ja, är det något som du diskuterat med din sånglärare? Hur har det samtalet gått till?
- Hur upplever du balansen mellan den trygga grunden under dina sånglektioner och din möjlighet till fritt utforskande av din röst och ditt röstideal? Hur påverkar dialogen med din lärare denna balans?

Kommunikation

- Hade du en komma-ut-processen för din sånglärare
  - Om ja, hur såg den då ut?

- Hur fungerade kommunikationen då?
- Om du är "ute" i andra sångsammanhang på skolan, har din lärare stöttat dig i att få ha kvar ditt sångideal om du har ett? Hur då?
- Hur ser er dialog kring repertoar ut?
- Vad anser du är det viktigaste för din lärare att tänka på kopplat till din sångundervisning?
- Anser du att det finns några trans*specifika element i din sångröst/röst? Hur pratar du om det med din sångpedagog? Är det något som uppkommit av lärprocessen med din lärare eller är det något som du kommit på själv?
  - Överensstämmer det med det ideal och den musikaliska identitet vi talat om?
  - Har du fått höra att du inte passar in p.g.a din trans*röst? Och i så fall vilka sammanhang?
- Hur pratar läraren med dig när du ska göra vissa övningar? Hur tycker du att dialogen med din lärare fungerar med avseende på din fysiska integritet?
- Har det förts en dialog mellan dig och din lärare om ert språk och gemensamma språkbruk?
- Har du förtroende för din lärarens kunskap om trans*rösten?

Övrigt

- Känner du till någon litteratur på området? Har du på eget initiativ vidareutbildat dig när det gäller trans*rösten?
- Är det något övrigt som du vill lyfta fram på området?